БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 169 (9001) | 1959 оной июлиин 21, вторник | Сэн 20 мүнгэн

Эмхидхэлэй хүдэлмэри тодорхойгоор, зорилго түгэлдэрөөр ябуулха

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд, арад зондо ЦК-гэй Пленумэй хандаһан Хандалга, Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ совет хүн бүхэндэ ехээр һайшаагдажа, арад зоной дунда шэнэ зохёохы үүсхэл эдэбхи бадаруулаа. Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, техническэ дэбжэлтын түлөө бүгэдэ арадай социалистическэ мүрысөөн дэлгэржэ, үдэр ерэхэ тудам шэнэ шэнэ амжалтанууд туйлагдана.

Манай орон дотор коммунизмын материально-техническэ база байгуулхы талаар КПСС-эй XXI съездын, ЦК-гэй июниин Пленумэй хараалһан зорилгонууд партийна бүхы хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ табина. **«Партийна организацинууд техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлые толгойлхо, үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха, автомадаар зэбсэглэхэ асуудалнуудые тодорхойгоор, зорилго түгэлдэрөөр эрхилэн шиидхэхэ, бүхы түрүү шэнэ үйлэдбэридэ оролдосотойгоор нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, хойшоо буляалдадаг, шэнэ техниндэ, түрүүшүүлэй дүршэлдэ хайша хэрэгээр хандадаг ябадалтай шангаар тэмсэхэ үүргэтэй»** гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Шиидхэбэринүүдээ бэелүүлжэ шададаг дээрэһээ Коммунистическэ парти түгэлдэр хүсэтэй байдаг юм. Марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые хүтэлбэри болгодог, арад зонтоёо нягта холбоотой байдаг манай парти коммунистическэ байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ совет хүнүүдые эмхидхэнэ, ээлжээтэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые шадамараар элсүүлэн эмхидхэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй дүнгүүд оронойемнай партийна организацинуудта мүнөө үедэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. ЦК-гэй Пленумэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ тодорхой хэмжээнүүд хараалагдана. Украинын, Белоруссиин КП-нүүдэй Центральна Комитедүүдэй, партиин Москва городой, Москвагай областной комитедүүдэй пленумүүд, Грузиин, Молдавиин, Ленинградай, Свердловскын болон бусад партийна организацинуудта партийна эдэбхитэдэй суглаанууд болоо.

Партийна комитедүүдэй пленумүүд, эдэбхитэдэй суглаанууд политическэ үндэр хэмжээндэ, һайнаар үнгэржэ, партийна зэргэнүүдэй бата жагсаалтай, нягта нэгэдэлтэй байһые харуулна. Пленумүүдтэ, суглаануудта хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар һайшааха зуураа, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ талаар партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхээр шууд шиидэнги байһанаа партийна олониитэ мэдүүлнэ.

Партийна комитедүүдэй пленумүүд, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд эмхитэй һайнаар үнгэржэ, техническэ дэбжэлтэ туйлахын тулада предприяти, барилга бүхэнэй хэхэ ёһотой юумые тодорхойгоор, һайнаар зүбшэн хэлсэнэ. Нютагай партийна комитедүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулха, үйлэдбэриие бүри гүнзэгырөөр мэдэжэ, техническэ дэбжэлтын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөе шадамараар толгойлхо тухай оролдолго тэдэнэй гаргадаг байһаниинь пленумүүд болон суглаанууд дээрэ хэлэгдэһэн үгэнүүдһээ элеэр харагдана.

«Ажабайдалтай нягта холбоотой, тодорхой, зорилго түгэлдэр байгаал һаа манай партийна хүдэлмэри амжалтатай байха» гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ һэн. Москвагай «Фрезер» заводой партийна организаци өөрынгөө зорилгые эгээл иимээр ойлгодог гэжэ МГК-гэй пленум дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

КПСС-эй XXI съездын, ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар партийна, советскэ, профсоюзна, комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй бодото хүдэлмэри тухай олон жэшээнүүд Ленинградта, Уфада, Барнаулда, Курскда болоһон пленумүүд болон эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байха юм.

Үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ, хуушарһан түхеэрэлгэ шэнэнүүдээр һэлгэхэ, шэнэ техникэ, технологи, һайнаар хэрэглэхэ, үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулха талаар КПСС-эй XXI съездын, ЦК-гэй июниин Пленумэй заабаринуудые дүүргэхэ хүдэлмэри зарим партийна комитедүүдэй һулаар эмхидхэдэг тухай пленумүүд болон суглаануудта хабаадагшад тэмдэглэһэн байна.

Гүрэнэй аша туһые хараха тухай һулаар оролдодог, олониитын үүсхэл эдэбхи дутамагаар дэмжэдэг, эмхидхэлэй тодорхой хүдэлмэри хэхын орондо заседанинуудые хээд, саарһан захиралта бэшээд һуудаг хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ шүүмжэлэлдэ ороһон байна.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэриие тайлбарилхадаа техническэ дэбжэлтэ туйлаха тодорхой асуудал шиидхэлгэтэй холбодоггүй ушар нютагай зарим партийна комитедүүдэй ажал-ябуулгын дутуунуудай нэгэн болоно гэжэ пленумүүд, суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдээ.

Инженернүүдтэй, конструкторнуудтай, технигүүдтэй ябуулагдаха хүдэлмэри һайжаруулха, техническэ дэбжэлтын талаар наукын үүргэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэритэй научно-шэнжэлэлгын институдуудай, конструкторнуудай бюронуудай холбоо бэхижүүлхэ асуудалнуудта пленумүүд, суглаанууд дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

Захирганай ажал-ябуулгын хойноһоо хиналта хэхэ комиссинуудые үйлэдбэриин, худалдаа наймаанай предприятинуудай партийна эхин организацинуудай дэргэдэ байгуулха тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол пленумүүд болон суглаанууд дээрэ ехээр һайшаагдаа. Иимэ тогтоол гаргажа, манай партиин Центральна Комитет эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудалда ленинскэ ёһоор хандалгын жэшээ харуулба гэжэ коммунистнууд хэлэһэн байна.

Кадрнуудтай ябуулха хүдэлмэриин асуудалнуудта, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, дутуунуудта эбсэшэгүйгөөр хандаха, гүрэнэй журам сахиха шухала байһанда пленумүүд болон суглаануудта хабаадалсагшад ехэ анхарал хандуулаа.

Техническэ дэбжэлтэ хангаха түсэб бэелүүлхэ, үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулха, долоон жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан шиидхэбэринүүдые партийна комитедүүдэй пленумүүд, эдэбхитэдэй суглаанууд абаһан байна.

Олониитын эдэбхиие толгойлхо, хүнүүдтэй үдэр бүри хүдэлмэри ябуулха, КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэл һайнаар эмхидхэхэ гээшэ партийна организацинуудай эгээл дайшалхы, хойшолуулашагүй зорилго болоно.

(«Правдын» июлиин 20-ной түрүү бэшэгһээ).

Армениин ССР-тэ Ленинэй орден барюулагдаба

ЕРЕВАН, июлиин 18. (ТАСС). Армениин ССР-эй Верховно Соведэй, Армениин КП-гэй ЦК-гэй, Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баярай заседани дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошилов Армениин ССР-тэ Ленинэй орден барюулаа. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө республика орденоор шагнагдаһан юм.

Армениин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр С. А. Товмасян, Арташатска районой Масис тосхоной колхозой түрүүлэгшэ П. Петросян, Армениин ССР-эй Наукануудай академиин президент В. Амбарцумян, Ереванай хүдөө ажахын институдай студентка А. Оганян, Кировэй нэрэмжэтэ заводой аппаратчигуудай бригадир И. Джаукян гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, коммунистическэ байгуулалтын талаар шэн зоригтойгоор ажаллажа, дээдэ хайрада армян арад харюусаха гэжэ КПСС-эй ЦК-е, Верховно Соведэй Президиумые, Советскэ правительствые найдуулаа.

К. Е. Ворошиловай дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдэ, нэгэтэ бэшэ альга ташалган болоо.

Правительственна дээдэ хайрада хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө, өөрынгөө зүгһөө К. Е. Ворошилов Армениин бүхы ажалшадые амаршалаа, коммунизм байгуулгада шэнэ амжалта туйлахыень тэдэндэ хүсөө.

Республикын амжалтые тэмдэглэхэ зуураа, нүхэр Ворошилов Армениин ажалшадай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд тухай хэлээ. Долоон жэлэй түсэбые зургаан жэл соо дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялгаяа республикын ажалшад нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа нүхэр Ворошилов элирхэйлэн мэдүүлээ.

КПСС-эй ЦК-дэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэг заседанида хабаадагшад баталан абаа.

КПСС-эй обкомой X пленум

АГУУЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй дүнгүүд, областной партийна организациин зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. Хахаловай элидхэлые зүбшэн хэлсэбэ

Республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ, үйлэдбэриие комплексноор механизацилха болон автомат зэбсэгээр хангаха тушаа асуудалнууд партиин обкомой ээлжээтэ X пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Хахалов** «КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй дүнгүүд, областной партийна организациин зорилгонууд тухай» тэндэ элидхэл хээ.

Бурядай республикын промышленностиин, транспорт болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхы советскэ хүнүүдтэй адли КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжэжэ, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ ажалай болон политическэ эдэбхи үүсхэл шэнэ хүсөөр дэлгэрүүлбэ гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэдшье пленум дээрэ тэмдэглэбэ. Үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ болон түрүү технологи нэбтэрүүлхэ талаар олониитын дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, партийна болон ажахын хүтэлбэриие һайжаруулха гээшэ түрүүшын зорилго мүн гэжэ партиин Центральна Комитедэй тоолоһониие обкомой пленум тэмдэглэһэн байна. Тиимэһээ техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудта байһан дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ партийна, советскэ, ажахын, профсоюзна, комсомолой организацинуудай анхаралаа хандуулха шухала.

Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ туһалха арга боломжонууд КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдонхой. Партиин энэ пленумэй хүдэлмэри Россин гүрэнтэй Бурят оронoй һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэрые тэмдэглэжэ байха үедэ үнгэргэгдөө. Энэ һайндэртэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын амаршалгые, республикыемнай правительственна дээдэ шагнал—Ленинэй орденоор, мүн промышленностиин, барилгын, транспортын, хүдөө ажахын болон соёл культурын олон түрүүшүүлые СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые республикымнай ажалшад аргагүй ехэ баяр, омогорхолоор угтаһан байна. Промышленностимнай предприятинуудай коллективүүд оронойнгоо промышленна түрүү центрнүүдһээ жэшээ абан, долоон жэлэй эсэстэ промышленностиин үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэмжээндэ 1964 ондо хүрэхэ гэһэн уялга абаа.

КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, областной партийна организаци үйлэдбэриие шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ техникэ хэрэглэхэ, үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха болон автомат техникэ үргэдхэхэ хэрэгые бүри тодорхойгоор, түргөөр шиидхэдэг болоо гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. Хаа хаанагүй хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл үргэдэнэ, уралан нарижуулгын дурадхалнууд олоор оруулагдана. Коммунистическэ ажалай, коммунистическэ ударнигай нэрэ зэргэдэ хүргэхын түлөө мүрысөөн предприятинуудта улам үргэдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумые ажалай амжалтаар угтахын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ туһалаа гэжэ элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэгшэдшье тэмдэглээ. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта промышленна продукци үйлэдбэрилгэ нёдондо жэлэй тэрэ үеынхидэ орходоо 10,8 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Гэхэтэй хамта, зарим предприятинуудта, илангаяа эдеэ хоолой, нютагай болон олзоборилгын кооперациин промышленностиин предприятинуудта техническэ дэбжэлтэ һулаар туйлагдана, тэрээнһээ боложо, ажалай бүтээсэ дээшэлнэгүй, продукциин өөрынь үнэ удаанаар химдаруулагдана, продукциин шанар ажалшадай эрилтые ханганагүй гэжэ пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ.

Зарим предприятинуудта, түсхайлбал, Галуута-Нуурай шахтануудта, цементын заводто, леспромхозуудта, барилгын организацинуудта машина, зэбсэгүүд муугаар ашаглагдана, абтаһан шэнэ түхеэрэлгэнүүд удаанаар ашаглагдана гэжэ тэмдэглэгдээ. Республикын барилга-хабсаралгын трестнүүдтэ барилгын индустриальна арга багаар хэрэглэгдэнэ, түмэр-бетоно конструкцинуудые бүтээхэ базань һулаар ашаглагдана.

Пленумдэ хабаадагшад хүдөө ажахы дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха тухай хэлэһэн байна.

КПСС-эй обком, совнархоз, республикын Министрнүүдэй Совет, партиин Улан-Удын горком болон райкомууд промышленностиие хүгжөөхэ гол асуудалнуудта анхаралаа хүсэд хандуулаагүй, эмхидхэлэй хүдэлмэриин һайнаар табигдаагүй дээрэһээ эдэ дутагдалнууд гараа гэжэ пленум дээрэ заагдаһан байна.

Пленум дээрэ хамта 16 хүн үгэ хэлээ.

Советскэ партийно-правительственна делегациин Польшодо ошоод байһан тухай

ЩЕЦИН, июлиин 18. **(ТАСС-эй корр.).** КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, Советскэ партийно-правительственна делегациин гэшүүд мүнөөдэр Щецинһээ Познань ороо.

ПОЗНАНЬ, июлиин 18. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Машина бүтээлгын томо центр бологшо Познаньда КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев түрүүтэй Советскэ Союзай партийно-правительственна делегаци тусхай поездоор ерээ.

ПОРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь В. Гомулка, ПОРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн М. Спыхальский, партийна, гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшад делегацитай хамта эндэ ерэлсээ.

Нютагай партийна, гүрэнэй органуудай түлөөлэгшэд совет айлшадые, Польшын хүтэлбэрилэгшэдые вокзал дээрэ угтаа. Вокзал шадарай талмай дээрэ сугларһан Познаниин хүн зон советскэ партийно-правительственна делегациие халуунаар амаршалаа.

ВЦСПС-эй хоёрдохи пленум хүдэлмэреэ дүүргэбэ

Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар профсоюзна организацинуудай гаргадаг оролдолго тухай, ажалшадай юрэнхы эрдэм болбосорол болон техническэ мэргэжэлэй дээшэлһэн, уран һайханай бүлгэмүүдэй, спортын хүгжэлтэ тухай пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд хөөрэһэн байна.

ВЦСПС-эй секретарь Т. Н. Николаевагай элидхэлээр пленум тогтоол баталан абаа. Профессиональна союзуудай хүмүүжүүлгын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин зорилгонууд энэ тогтоол соо тодорхойлогдоо.

Тиигээд ВЦСПС-эй хоёрдохи пленум хүдэлмэреэ дүүргэһэн байна.

(ТАСС).

1,5—2 ЖЭЛДЭ ХҮРЭХЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ

☆ ☆ ☆

Һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээ

Байгша ондо Хэжэнгын аймагай колхозууд үбһэ хуряалгада урда урдынхиһаа эртэ ороод, мүнөө энэ хүдэлмэриингөө эршэ хүсые үдэрһөө үдэртэ шангадхана.

Аймаг соогоо түрүүшээр үбһэндэ ороһон «Победа» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Ц. Цыренжапов) бии байгаа машина, техникынгээ, хүдэлмэришэдэйнгөө хүсэ табяад, наратай сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, сабшалга, хуряалгаяа үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор эршэмтэйгээр ябуулна.

Артелиин гурбадахи комплексно бригадынхид (бригадирнь нүхэр Бимбаев) Хара Хушуун гэжэ газарта 3 морин косилка, 1 тракторна агрегат, мүн олохон гар хажууршадые табяад, үбһэ сабшажа эхилэнхэй. Эндэ артелиин мэргэжэл ехэтэй механизатор Б. Д. Санжижаповай жолоододог табан косилкатай тракторна агрегат үдэр бүри 40—45 гектар сабшажа, даабаряа 125 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Мүн бригадын морин косилкашад нүхэр Г. Данзанов, С. Цыденов, А. Алганов халаан бүридэ 4—4,5 га сабшахын орондо, үдэртөө 5 гектар хүрэтэр сабшана. Тиихэдэ бригадын гар хажууршад косилкын машинистнуудһаа гээгдэхэгүйн тула баһал бүхы оролдолго шадабаряа гарган ажаллана. Тэдэнэй дундаһаа бэрхэ гар хажууршан нүхэр Ц. Д. Жанаев 0,5 га сабшахын орондо үдэр бүридэ 0,70—0,75 га хүрэтэр сабшажа шалгарна.

Гадна энэ колхозой 4-дэхи комплексно бригадада тэжээл бэлэдхэлгын тусхай звеногойхид (даагшань И. Тарабухин) хээрын элдэб ургамал ногоо, халаахай, үрмэдэһэ сабшажа, эртын силос даража байнхай. Эндэхи долоон жэлэй һургуулиин һурагшад, багшанарай хүсөөр 80-яад шахуу тонно силос дарагдаа. Тэрэшэлэн артелиинхид 150 центнер ногоон набшаһата тэжээл бэлэдхээ.

Һаянай Худан, Хэжэнгэ нютагуудай бусадшье колхозууд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оронхой. Мүнөө Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 250 га, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 200 гектар үбһэ сабшаад байна.

Д. Доржиев.

БЭРХЭ КОСИЛКАШАД

Иволгын совхозой 5-дахи отделенидэ энэ жэл силос даралга урда урдынхида орходоо һураггүй эмхитэйгээр эхилэгдээ. Силосэй ногоо зөөлгэдэ 5 автомашина, 3 прицептэй трактор хүдэлнэ. Тиихэдэ ногоо зөөлгэдэ хэдэн мори унаа ажаллажа байнхай. Энэ отделенидэ бүхы дээрээ 40 гаран хүдэлмэришэд силос даралгада хабаадуулагданхай. Тэдэнэрэй дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, ажалайнь бүтээсэ үдэр бүри дээшэлнэ. Тиигэжэ отделениин хүдэлмэришэд һүүлэй 4 үдэр соо 300 гаран тонно силос дараба. Силос даралсажа байһан Рыгзен Бадмацыренов, Жалсан Цыдыпов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр үдэр бүри морин косилкаар 7—9 гектар үбһэ сабшана.

Тиихэдэ гурбадахи комплексно бригадынхид һайнаар ажаллана. Энэ бригадада 150 шахуу тонно силос һайн шанартайгаар дарагдаба.

Б. Бальжинимаев.

Үбһэшэдэй эршэтэ ажал

Тарбагатайн «Дружба» колхоз аймаг соогоо малаар олон артельнуудэй нэгэн юм. Энэ олон малаа тобир тарганаар үбэлжүүлхын тула ехэхэн үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ тус колхозой гэшүүд тэжээл бэлэдхэлгэдээ һайнаар түхеэрээ. Мүнөө эндэ үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Колхоз энэ хүдэлмэриие аймаг дотороо хамагһаа түрүүлэн, ехэ эмхитэйгээр эхилбэ. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадалсахаяа колхознигууд олоороо гаранхай. Тэдэнэй дунда үбгэд, хүгшэд, эдиршүүлшье бии.

Байгша ондо хура бороон элбэгээр орожо, энэ колхозой Сэлэнгэ мүрэнэй хойто эрьедэхи сабшалангай ногооной гараса нёдондонойхиһоо һураггүй һайн. Тэндэ колхозой 4-дэхи комплексно бригадын 44 гэшүүд үбһэ сабшажа эхилээ. Бригадын бригадир Михаил Васильевич Давыдов үбһэ тэжээл элбэг ехээр, һайн шанартайгаар хуряажа абахын түлөө бригадынгаа гэшүүдэй үнэн зүрхэнһөө, оролдосотойгоор ажаллажа байһан тухайнь омогорхолтойгоор хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье энэ бригадын ажал хүдэлмэринь эршэмтэй түргөөр ябуулагдана. Бригадынхид үглөөгүүр үүр хираагаар ажалдаа гаража, шүүдэрэй хататар нилээд ехэ ногоо сабшажархина. Харин халуун наранай гарахада тармалгаяа хэжэ ородог. Тиигэжэ тэдэнэр сабшалга тармалга хоёройнгоо хоорондо забһар гарганагүй.

...Зунай наран мандан дэгдэжэ, хүдэлмэриин халуун үе ерэнэ. Үбһэшэдэй нэгэ зариманиинь үбһэеэ һэлинэ, нүгөө зариманиинь үбһэеэ бухаллана. Бригадын хүдэр шамбай эрэшүүл үдын тэн багта сомоогой һуури табижа эхилбэ. Уданшьегүй түрүүшын сомоо нюруулагдажа, хоёрдохи сомоонь һурилэгдэжэ эхилнэ.

— Ургаса һайн даа. Урдань ойроо хүртөөгүй байһан нуга тохойн, добо дошын ногоое дууһыень сабшахабди,— гэжэ ута сагаан һахалтай 70 наһатай колхозник Л. И. Акулов хажуурaa дабтахынгаа забһарта миһэлзэн хөөрэнэ.

Гар хажуураар туд бүридөө 0,3 гектар сабшаха нормотой байһан эхэнэрнүүд Елена Измаиграева, Анна Акулова, Анна Заиграева гэгшэд 0,4—0,6 гектар хүрэтэр сабшана. Морин косилкын машинистнар Д. И. Давыдов, Г. В. Сопин гэгшэд нормоёо 2 дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

Тиигэжэ энэ бригада эдэ үдэрнүүдтэ зуугаад гектар сабшалангай ногоо унагаагаад, хахадыень тармажа, 150 центнер үбһэ һурилөөд байна. Мүн тус сабшалангай тээ баруун захада энэ аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи комплексно бригада түлэг дундаа ажаллажа байһаар.

Зураг дээрэ: 1. аймагай «Дружба» колхозой 4-дэхи бригадынхид 2-дохи сомоогоо һурилжэ байна. 2. Аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой «ХТЗ-7» тракторай жолоошон Николай Щупов, тармууршан Владимир Михалев гэшэд үбһэ тармажа ябана.

Н. Дамбаевай фото, текст.





КПСС-эй обкомой X пленум

АГУУЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй дүнгүүд, областной партийна организациин зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. ХАХАЛОВАЙ элидхэлые зүбшэн хэлсэбэ

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн болозко, Галуута-Нуурай рудоуправлениин главна инженер нүхэр **Гавычев** түрүүлэн үгэ абаба.

— КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые манай управлениин нүүрһэшэд халуунаар дэмжэн, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороо,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.—Галуута-Нуурай шахтёрнууд байгша оной түрүүшын хахад жэл соо нүүрһэ малтаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэн, Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэрые угтаһан байна.

Иимэ зарим тэды амжалтын туйлагдабашье, рудоуправлениин шахтануудта техническэ дэбжэлтэ туйлаха асуудал хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Һүүлэй үедэ нүүрһэ малтадаг комбайн, лебёдко гэхэ мэтын механизмууд хахад автомадаар жолоодогдохо болобошье, гараар хэгдэдэг ажал үшөөл ехэ байһаар. Шахтын бүхы хүдэлмэриин 66 процент бар хүсөөр хэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха болон үйлэдбэри дээрэ автомат техникэ хэрэглэхэ талаар тодорхой хэмжээ-ябуулга хараалагдаа. 1962 ондо шахтануудай гол түлэб механизмуудые автомадаар жолоододог болохо зэргэтэйбди. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула мүнөө үйлэдбэридэмнай байһан хэдэ хэдэн дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэй болоно. Энэ хэрэгтэ республикымнай арадай ажахын совет, партиин обком туһалха бэзэ гэжэ найданабди.

Нүүрһэ малталга дээрэ хүсэ ехэтэй машина, зэбсэг хэрэглэнгүйгөөр урагшаа дабшахын аргагүй. Шухала хэрэгтэй кабельгүй дээрэһээ 6 комбайнаймнай 3-ниинь ашаглагдангүй миин байна. Совнархозой хангалгын управлени энэ байдалые мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абанагүй. Гадна нүүрһэнэй промышленностиин машина, техникэ заһабарилха базагүй дээрэһээ олон механизмууд муугаар ашаглагдана, тэдэниие шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Энэ зохихогүй байдалые хараадаа абан, республика дотороо нүүрһэнэй промышленностиин түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха механизированнэ мастерской байгуулха саг ерээ.

Орон доторнай нээмэл аргаар нүүрһэ малтан абаха түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэржэ байна. Энэ аргаар малтагдадаг нүүрһэнэй өөрынь үнэ юрын шахтынхида орходоо 2,5 дахин химда байһаниинь мэдээжэ. Манай управлениин шахтёрнууд бүхы хүдэлмэриингөө 70 процентые нээмэл аргада оруулха аргатай. Гэбэшье, хүсэ ехэтэ экскаваторгүйгөөр нээмэл арга хэрэглэжэ болохогүй байна. Энэ жэлдэ Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайе ашаглажа эхилхэ зорилготойбди. Тиихын тулада газар малтадаг хоёр экскаватор хэрэгтэй.

Хүдэлмэридэмнай тохёолдоод байһан эдэ дутагдалнуудые шууд усадхан, үйлэдбэри дээрээ техническэ дэбжэлтэ туйлажа, 1965 ондо туйлагдаха үйлэдбэриингөө хэмжээндэ 1964 ондо хүрэжэ шадаха байнабди.

Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые Улан-Удын Октябрьска районой ажалшадай һайшаан дэмжээд, үйлэдбэри дээрээ техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар ямар хэмжээ-ябуулгануудые абажа байһан тухай партиин эндэхи райкомой секретарь нүхэр **Оглоблин** хэлээ.

Октябрьска районой промышленна предприятинуудай коллективүүд валовой продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэб аяар июниин 4-дэ дүүргэжэ, 6 һарын даалгабариһаа гадуур 42 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн, 300 жэлэй ойн һайндэрые угтаһан байна. Мяха-консервын комбинат, сэмбын фабрика, модоной завод болон бусад предприятинуудай коллективүүд долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар уялгануудые абаха зуураа, үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ хэрэглэхэ, бар хүсэнэй ажалые оньһожоруулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа. Предприяти бүхэндэ уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри улам үргэдэжэ эхилээ. Коммунистическэ ажалай коллективэй ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хэдэн олон бригада, ажалай түрүүшүүл тэмсэжэ байна. Модоной заводой нүхэр Плехановай, сэмбын фабрикын нүхэр Шитовэй хүтэлбэрилдэг коммунистическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн бригаданууд долоон жэлэй түрүүшын жэлһээ эхилжэ, шэн зоригто ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ороо. Эдэ бригаданууд долоон жэлэй даалгабарита түсэбүүдые дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Саашань нүхэр Оглоблин барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд, тэдэниие ямар аргаар усадхаха, бии байһан механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ тушаа тогтожо хэлээ. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партийна болон ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандана. Барилга дээрэ голодоһо гаргаха, ажалдаа гарахагүй ябадал али олон үзэгдэнэ. Социалистическэ мүрысөөн зарим участогуудта ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Эдэ баримтанууд зарим партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай муугаар хүдэлжэ байһые гэршэлэн харуулна.

Республикын арадай ажахын совет долоон жэл соо ашаглалгада оруулагдаха ёһотой промышленна шэнэ предприятинуудай барилгые түргэдхэхэ зорилгоор тэндэхи барилгын организацинуудые машина, техникээр хангаха ёһотой.

— КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленум оронойнмнай промышленностьда техническэ шэнэ дэбжэлтэ туйлаха талаар совет хүнүүдэй урда тон харюусалгатай зорилго табяа,—гэжэ ПВЗ-гэй главна инженерэй уялгые дүүргэгшэ нүхэр **Колмаков** хэлэбэ.—Паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тус Пленумэй шиидхэбэриие һайшаан дэмжэжэ, үйлэдбэри дээрээ шэнэ техникэ хэрэглэхэ, бар хүсэнэй ажалые оньһожоруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороо. Байгша оной түрүүшын хахадта уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри урда жэлнүүдэйхиһээ үргэнөөр эмхидхэгдэһэн байна. Үнгэрһэн үе соо уралан нарижуулгын 316 дурадхал үйлэдбэри дээрэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 1 миллионһоо дээшэ түхэриг мүнгэ арьбалха арга олдоһон байна.

Долоон жэл соо тепловоз болон электровозуудые заһабарилдаг болохо дээрэһээ заводойнгоо үйлэдбэриин технологиие шэнэдхэн хубилгаха ёһотойбди. 1960 онһоо эхилжэ электровоз, тепловозуудай детальнуудые бүтээхэ даалгабари манда үгтэнхэй. Теэд тэрэ болотор тоотойхон һара үлэжэ байна. Мүнөө тепловозой оройдоо 24 деталиин технологи үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээд байнабди. Гадна автомадаар гагнуури хэдэг, электрын хүсөөр ябадаг хэдэн кранууды үйлэдбэридөө хэрэглэдэг болообди. Гэбэшье эдэ бүгэдые бүхы дээрэнь абажа харахада тон бага юумэн хэгдээ гээшэ. Хуушарһан түхеэрэлгэнүүдээ шэнэдхэн хубилгаха, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдөө шэнэ технологитой танилсуулха талаар ехэ юумэ хэхэ ёһотойбди.

Барилгын хүдэлмэриин хангалтагүй дээрэһээ заводтомнай асарагдаһан шэнэ түхеэрэлгэнүүд удаан саг соо тодхогдоногүй. Хэрбээ манай заводто үгтэһэн кислородно станциие түргөөр ашаглалгада оруулаад байгаа һаа, бидэнэр промышленна үйлэдбэридэ шухала хэрэгтэй кислородоор республикынгаа бүхы предприятинуудые хангажа шадаха байгаабди.

Ципиканай алтанай приискын управлениин главна инженер нүхэр **Голубев** техническэ дэбжэлтээр алта малтагшадай туйлажа байһан түрүүшын амжалта тухай хэлэбэ. Управлениин приискнүүдтэ хүсэ ехэтэй алхалдаг экскаватор, 25 тонтын самосвал машинануудай ашаглагдадаг болоһоной ашаар алта малтаха хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн байна. Зарим приискнүүдэй коллективүүд алта малтаха жэлэйнгээ түсэбүүдые аяар сентябрь һарада дүүргэхэ гэһэн уялга абаад хүдэлмэрилжэ байна.

Управлениин хүдэлмэришэд техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа. Бүхы түхеэрэлгэнүүдынь ууралай хүсэнэй орондо электрын хүсөөр хүдэлгэгдэдэг болохонь. Прииск дээрэ элһэ зөөлгэ эгээл ажал ехэтэй хүдэлмэри болоно. Мүнөө энэ хүдэлмэри оньһожоруулагдажа эхилээ. Тэрэнэй ашаар ажалай бүтээсэ 37 процентээр дээшэлхэ, элһэ угааха хүдэлмэри 1,5 дахин химда сэнтэй болохо байна.

Нүхэр Голубев алта малтаха үйлэдбэридэ ехэ үүргэ дүүргэдэг энергетическэ база байгуулха, шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэ болон запасной частьнуудаар хангаха эрилтэ совнархозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хээ.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ профсоюзна организацинуудай ехэ үүргэтэй байһан тушаа профсоюзуудай областной соведэй секретарь нүхэр **Гаськов** үгэ хэлэһэн байна. Промышленна предприятинуудта техническэ дэбжэлтэ туйлалгаар социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой. Энэ хэрэг гол түлэб уралан нарижуулга, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ хүнүүдые олоор хабаадуулгаһаа дулдыдаха болоно. Тиимэһээ уралан нарижуулагшадай дунда зүбөөр эмхидхэгдэһэн социалистическэ мүрысөөн ехэ аша үрэтэй байханиь мэдээжэ.

Профсоюзуудай областной совет промышленна предприятинуудта дэлгэржэ байһан социалистическэ мүрысөө һаяхан шалгажа үзөө. Энэ шалгалта юу харуулааб гэхэдэ, зарим предприятинуудай профсоюзай комитет мүрысөө эмхидхэхэ зуураа, техническэ дэбжэлтэ туйлаха асуудалда анхаралаа багаар хандуулна. Хүдэлмэришэдэй халаанайнгаа нормые хэды шэнээн дүүргэһэниие шалгалгаар эмхидхэлэйнь хүдэлмэри хизаарлагдана. Мүрысөө иимээр эмхидхэжэ яашье болохогүй.

Олон предприятинуудта бүтээсэ ехэтэй механизмууд муугаар ашаглагдана, барилгын материал хайра гамгүйгөөр гаргашалагдана. Илангаяа модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудта зэр зэбсэгүүдые наринаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын түлөө тэмсэл хэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэ профсоюзна организациин саг үргэлжэ шалгажа байха асуудалнууд болоно бшуу.

Предприятинуудта үйлэдбэриин зүблөөнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байха хэрэгтэ парти, правительствомнай онсо анхарал хандуулна. Эдэ зүблөөнүүдые гол түлэб профсоюзна организаци хүтэлбэрилхэ ёһотой. Үйлэдбэриин зүблөөн бодото дээрээ предприятиин ажал хэрэгые бүхы коллективээрээ хүтэлбэрилхэ арга нүхэсэл болоно. Тиимэһээ энэ зүблөөе экономикын гү, али үйлэдбэриин, ажалай эмхидхэлэй тодорхой асуудалаар бэлэдхэл һайнтайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэй. Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд бүхы хүдэлмэришэдэй хабаадалгатай үйлэдбэриин зүблөө үнгэргэхэ хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ байна.

Республикын геолого-управлениин начальник нүхэр **Силаков** геологуудай хүдэлмэриие һайжаруулан, республикынгаа газар дайдада байһан ашагта малтамалнуудые бэдэрэн олохо талаар ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тушаа тодорхойгоор хэлээ. Һүүлэй үедэ геологуудай хүдэлмэридэ шэнэ аппаратура, автоматшуу механизмууд хэрэглэгдэдэг болоо. Зэдын аймагта бэдэрэлгын хүдэлмэри хэдэг экспедици газар малтаха хүдэлмэридэ алмазна зэбсэг хэрэглэнэ.

Нүхэр Силаков үгынгөө түгэсхэлдэ управлениин лабораториин базын барилгые түргэдхэхэ шухала байһан тухай хэлээ. Тиихэдэ республика доторнай геологуудай олон ондоо партинууд хүдэлнэ. Тэдэниие нэгэ мэдэлдэ оруулжа, хүдэлмэриинэнь комплексно түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхэ саг ерээ.

Республикымнай арадай ажахын гол һалбаринуудай нэгэн модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудта техническэ дэбжэлтэ ямар аргаар туйлагдаха байһан тушаа «Забайкаллес» комбинадай начальник нүхэр **Афанасенко** хэлээ. Урид хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленность 1965 ондо туйлагдаха үйлэдбэриин хэмжээндэ 1964 ондо хүрэхэ байна. Мүнөө модо бэлэдхэл болон шэрэлгэ 100 процент, модо автомашинада тээхэ, буулгаха хүдэлмэри 80 процент оньһожоруулагданхай.

Модо бэлэдхэлэй промышленностьда хүсэ ехэтэй дизельнэ трактор, автомашина бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана гэжэ элидхэл соо тон зүб шүүмжэлэгдээ. Леспромхозуудай бүхы хүдэлмэриин 40 шахуу процент үшөөл гараар хэгдэнэ гээшэ. Ямар шалтагаан дээрэһээ иимэ байдал тохёолдооб гэхэдэ, леспромхозуудта ажалай эмхидхэл һула, түрүү дүй дүршэл багаар хэрэглэгдэнэ. Саашадаа эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, леспромхоз бүхэндэ техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэл үргэнөөр ябуулха байнабди.

Манай комбинадай предприятинуудта 1960 ондо 400 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай стандартна гэрнүүд бүтээгдэдэг болохо ёһотой. Гэбэшье тэдэ гэрнүүдые бүтээхэ предприятиин барилга ехээр унжагайржа байна. Тиимэһээ эндэ хүдэлдэг барилгын организациие машина, зэбсэгээр хангаха асуудал шиидхэхые совнархозой хүтэлбэрилэгшэдһөө эригдэнэ.

Ямар гол шалтагаануудһаа боложо түсэбөө дүүргэдэггүй байһан тухайгаа 154-дэхи барилгын трестын 3-дахи УНР-эй начальник нүхэр **Яхновецкий** хэлэбэ.

— Гол шалтагаамнай гэхэдэ, техникээр тон дутамагбди. Газар малтаха, ашаа үргэхэ кранууд оройдоошье үгы гэхэдэ болохо,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.—Юрэнхыдөө барилга дээрэ оньһожоруулхаар хүдэлмэринүүд аргагүй олон гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ябган тэргэ, нагшуурга гэхэ мэтын хуушарһан зэр зэбсэгүүд мүнөө хүрэтэр хэрэглэгдэһээр.

Нооһо угааха фабрикын томо байшангай, силикатна хирпиисын заводой барилгада 0,5 тонтын «Пионер» гэжэ ашаа үргэдэг кранһаа бэшэ, ондоо ямаршье техникэ хэрэглэгдэнэгүй. 20 гаран метр үндэр барилгануудые бодхоохоодо ашаа үргэдэг томо башенна кран яаха аргагүй хэрэгтэй болоно. Теэд манай 3-дахи барилгын управленидэ байһан гансахан тиимэ краныемнай абажа, ондоо барилгада үгэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Энэ тон буруу.

Тиихэдэ мүнөө жэл барилга хэхэдээ 50 мянган кубическа метр газар малтаха ёһотойбди. Харин мүнөө бульдозер, скрепер, экскаватор гэхэ мэтын нэгэшье машина манда байхагүй юм. Барилгада шухала хэрэгтэй болодог автокраншье үгыбди. Хэрэгтэй техникээр хангагдаагүй байһан дээрэһээ ажал хүдэлмэри унжагайржа, барилга муу шанартайгаар бүтээгдэнэ. Илангаяа манай гурбадахи барилгын управление хэрэгтэй машина, зэбсэгээр хангаха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхые КПСС-эй обкомдо, республикын совнархоздо найдагдана.

Барилгын организацинуудые бэлэдхэл һайнтай, шадабаритай кадрнуудаар хангаха зорилгые партийна органууд дары шиидхэхэ ёһотой гэжэ тэрэ үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ.

Һүүлэй үедэ, илангаяа 1956 онһоо хойшо промышленность болон транспортда элдэб хүдэлмэри ехээр оньһожоруулагдажа, горьтойхон хубилалта болоо гэжэ Улан-Удын паровозно депогой мастер нүхэр **Кихо** тэмдэглээ.

— Би паровозно деподо 25 жэл шахуу хүдэлжэ байнаб,—гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Урдань нэгэ паровозой заһабари 6—8 сүүдхын туршада, паровоз угаалга 70 час үргэлжэлдэг байһан юм. Харин үйлэдбэриин оньһожоруулагдаһанай ашаар 1956 ондо паровозой заһабари 4 сүүдхын хугасаада, паровоз угаалга 14 часай туршада үнгэргэгдэдэг болоо.

Туйлаһан энэ амжалтаяа саашадань улам арьбадхахын түлөө тэмсэжэ байнабди.

Мүнөө үедэ томо томо, урдынхиһаа нилээд хүндэ паровоз, вагонууд бии болонхой. Теэд манда оройдоо хоёр тонно ашаа үргэдэг гансахан кран бии. Бидэндэ 5—6 тонтын ашаа үргэдэг кранууд тон хэрэгтэй. Энэ талаар республикын хүтэлбэрилхы дээдэ органуудые манда туһалхыень гуйнабди.

Манай цех коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ, тусхай уялга абаһан юм. Тэрэ уялга соомнай өөрынгөө депое шэнэдхэн һайжаруулха, октябриин 1 болотор 7 тонтын кран-балк барижа, ашаглалгада оруулха гэһэн зүйл бии. Энэ уялгаяа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэдэмнай зарим шухала зүйлнүүдээр хангаха гэһэн туһаламжа эринэбди.

Ариг сэбэрэй болон культурно-гэгээрэлэй талаар хүдэлмэришэдэй эрилтые хангахын тула деподоо душ барижа эхилһэн байнабди. Энээниие нүхэр Бугай гэгшын даадаг барилгын участок хоёр жэлэй туршада барижа, мүнөөшье хүрэтэр дүүргэнэгүй гэжэ тэрэ шүүмжэлээ.

Манай республикада хэдэн олон жэжэхэн электростанци бии. Теэд электроэнергиин өөрынь үнэ ехэ байһаар. Тиимэһээ зарим предприятинуудай гаргаһан продукциин өөрынь үнэ мүн лэ горьтойхоноор дээшэлнэ гэжэ совнархозой техническэ таһагай начальник нүхэр **Карасев** тэмдэглээ. Жэшээлхэдэ, энээнһээ болозко жэл бүхэндэ 20 миллион гаран түхэригэй гарза хэгдэнэ. Мүн жэжэ электростанцинуудые предприятинууд, колхозуудай өөһэдынь барихада ехэ үнэ сэнтэй, гарзатай болоно. Тиимэ дээрэһээ эдэ олон жэжэ электростанцинуудай орондо томо, экономическа талаараа ашаг олзотой электростанцинуудые бариха шухала.

Промышленна предприятинууд, барилганууд мүнөө үедэ техническэ гүйсэд түхеэрэлгэтэй мастерскойнуудгүй юм. Энээнһээ болозко бии байһан элдэб техникэ, зэбсэгүүдээ һайнаар ашаглаха хэрэгтэ ехэ бэрхэшээл тохёолдоно. Эдэ дутагдалнуудаа дары усадхахын түлөө хэмжээ абаха, гүйсэд түхеэрэлгэтэй тусхай агрегатна мастерскойнуудые бии болгохо хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлээ.

Партиин Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд ажалшадай эдэбхи зориг ехээр үүсхэжэ, тэдэниие шэн габьяата ажалда урмашуулна гэжэ КПСС-эй Хойто-Байгалай аймкомой секретарь нүхэр **Стулев** мэдүүлээ.

Мүнөө үедэ ажахын бүхы һалбаринуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри эрид һайжаруулха гээшэ тон шухала болоод байна. Энэ талаар манай аймагай партийна организациин хүдэлмэридэ горьтойхон дутуу дунданууд бии байһаар. Бидэнэр эдэ дутагдалнуудаа ойлгожо, зарим тэды хэмжээнүүдые абажа байнабди, саашадаашье абаха байхабди.

Гэхэтэй хамта, республикын зарим эмхи зургаанууд эгээ холын манай аймагта бүри һайнаар туһалха ёһотой. Юуб гэхэдэ, республикын загаһанай промышленность гээгдэлһээ юрэ гаранагүй. Һүүлэй үедэ загаһан, илангаяа омоли манай аймаг шадарай Байгалай уһанда хомор болозко байна. Тиимэһээ загаһа үсхэхэ, элбэг болгохо хэмжээ абаха гээшэ тон шухала бологдоно. Энэ зорилгоор манай аймагта загаһа үсхэбэрилгын завод баряа һаа, ойрын сагта тэдэнэр түргөөр элбэгжэжэ, үдэжэ, ехээр баригдаха байгаа. Тиигэжэ жэл бүри хэдэн зуу мянган түхэригэй продукци ехээр гаргагдажа, заводой барилгада хэрэглэгдэһэн гаргаша 4 жэлэй туршада харюулагдаха һэн. Харин республикын совнархозой хүтэлбэрилэгшэд заводой барилгада хэрэгтэй материалнууд үгы гэжэ шалтагаан урдаа баряад, манай энэ дурадхалые дэмжэнэгүй.

Мүн аймагай загаһанай комбинадай дэргэдэ машина заһабарилха база эмхидхэхэ тухай асуудал совнархозой урда үнинэй табиһан байгаабди. Теэд энэ асуудалнай шиидхэгдэнэгүй. Бурядай совнархоз, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд загаһанай промышленностиин хүдэлмэри һайжаруулхын түлөө зохихо хэмжээ абанагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үнгэрхэдөө предприятинуудай зүгһөө табигдаһан шухала асуудалнууд шиидхэгдэнгүй үлэшэдэг байна. КПСС-эй обком, совнархоз загаһанай промышленностиие гээгдэлһээнь ойрын сагта гаргаха шухала хэмжээ абаха ёһотой гэжэ һанагдана.

Аймагай ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэриие ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа. Энэ Пленумдэ бэлэдхэхэ үедэ аймаг соо уралан нарижуулгын 200 гаран дурадхал ороһон байна. Эдэ дурадхалнуудые нэбтэрүүлхэдэ миллион түхэригэй эд зөөри алмагдаха юм гэжэ КПСС-эй Кабанскын аймкомой секретарь нүхэр **Филиппенко** хэлээ.

Манай аймагай предприятинууд электрын хүсөөр дутажа, хүдэлмэрээ ехээр һаатуулна. Һүүлэй үедэ энэ шалтагаанһаа олонхи предприятинууд саг үргэлжэ миил байшадаг болонхой.

Цементын заводой электростанциин 7-дохи котёл ашаглалгада ороходоошье аймагай бүхы предприятинуудай эрилтые бүрин хангажа шадахагүй. Тиимэһээ аймагай предприятинуудые электрын хүсөөр гүйсэд хангаха гэһэн туһаламжа үзүүлхые найданабди.

Манай аймагай шифер, цементын заводуудые нэгэдхэжэ болохо байна. Юуб гэхэдэ, эдэ хоёр предприяти ажал хүдэлмэреэрээ ехэ дүтэрхүү гээшэ. Эд зөөриин талаар гүрэндэшье ехэ алмалта болохо. Жэшээлхэдэ, эдэ предприятинуудай нэгэдэһэнэй ашаар 24 хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэжэ, жэлдээ 240 мянган түхэриг алмагдаха юм. Гадна энэ нэгэдэлгын бэелүүлэгдээд байхада гаргаша ехэтэй барилгын үлүү хүдэлмэри хэгдэхээ болихо. Энэ асуудалые һайнаар шэнжэлэн хаража, ойрын сагта зүб шиидхэбэри абаха шухала.

Аймагаймнай зарим предприятинуудта хүдэлмэришэдэй зүгһөө оруулагдаһан уралан нарижуулгын дурадхалнуудта хайша хэрэгээр хандаха ушар үзэгдэнэ. Цементын заводой хүдэлмэришэн нүхэр Крапжиловскиин оруулһан уралан нарижуулгын һайшаалтай 2 дурадхал нэбтэрүүлэгдээгүй үлэшоо. Эдэ мэтын дутагдалнуудые предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралдаа абажа, дары усадхаха ёһотой гэжэ нүхэр Филиппенко тэмдэглээ.

— Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй түүхэтэ тогтоолой һүүлээр манай республикын промышленность ехэ түргөөр хүгжэжэ захалаа,—гэжэ Бурядай совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр **Давыдов** мэдүүлээ. 1959 оной түрүүшын хахадта совнархозой предприятинууд 273 миллион түхэригэй продукци гаргаа. Урдань иимэ хэмжээнэй продукци 5 жэлэй туршада гаргадаг байгаа. Һүүлэй 2 жэлэй туршада совнархозой предприятинуудта 52 поточно линии ашаглалгада орожо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехээр нүлөөлөө. Мүн олонхи предприятинуудай үйлэдбэри оньһожоруулагдажа, гар хүсөөр хэгдэдэг ажал нилээд бага болоо. Һүүлэй хоёр жэлдэ предприятинуудай ажалай бүтээсэ 11 процентээр дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта, республикын олохон промышленна предприятинуудай үйлэдбэридэ ехэхэн дутуу дунданууд бии байһаар. Олонхи ушарта зарим заводуудай хүтэлбэрилэгшэд арьбалалтын түлөө тэмсэхэнэгүй. Шанар һайнтай металл гамгүйгөөр гаргашалагдана. Зарим заводуудта хэрэглэгдэһэн металлай 35—40 процентнь зомгоол болон хаягдана. Жэшээнь, мяханай комбинадта хэгдэдэг консервын банкада мүнөөнэйхиһөөнь үшөө нимгэншэг түмэр хэрэглээ һаа, жэл соо 450—500 тонно түмэр алмагдаха байна.

Гадна модо бэлэдхэлэй промышленностьда гараар хэдэг ажал мүнөөшье хүрэтэр үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Мүнөө үедэ ой модоной промышленностиин бүхы хүдэлмэриин 43 процентнь бар хүсөөр бүтээгдэнэ. Леспромхозуудай бүхы хүдэлмэришэдэй 31 процентнь элдэб жэжэ ажал гараар хэнэ. Эдэ бүгэдэһөө болозко, бэлэдхэгдэһэн модоной өөрынь үнэ ехээр дээшэлнэ.

Тэрэшэлэн эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудта бүхы хүдэлмэриин 60—65 процентнь мүн лэ гар ажалаар бүтээгдэнэ. Дурсагдаһан эдэ дутуу дундаяа усадхахын түлөө зарим тэды хэмжээнүүд абтажа байна.

Гадна барилгын организацинуудай хүдэлмэриин дутуу дундануудгансашье хэрэгтэй техникээр хангагдаагүйһөө болоно бэшэ, гол түлэб кадрнуудай муугаа болоно. Тиимэһээ промышленна предприятинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые барилгада эльгээхэ гэһэн һайшаалтай дурадхалые ехэ хүндэтэйгөөр дэмжэнэб гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Городой промышленна предприятинууд 1959 оной түрүүшын хахадта түсэбһөө гадуур 53 миллион түхэригэй продукци гаргаа гэжэ КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Ножкин** мэдүүлээ.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэри жэл бүри ехэ болозко байдаг. Энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо 40 процент ехээр барилга хэгдэхэнь. Тэрээнтэй хамта барилгада хабаададаг хүдэлмэришэдшье олон болоо. Хэрбээ 1955 ондо 1,5 мянган хүдэлмэришэд байгаа һаа, энэ жэлдэ 6 мянга гаран хүн хүдэлнэ. Гэбэшье барилгада ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ. Эндэ партийна эхин организацинууд һулаар хүдэлдэг, ажал хэрэгтэнь горьтой нүлөө үзүүлдэггүй байна.

Мүн инженерно-техническэ хүдэлмэришэдөөр барилгымнай организацинууд муугаар хангагданхай. 413 мэргэжэлтэдһээ дээдэ һургуулитай инженернүүд оройдоол 32 хүн бии. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын түлөө дары хэмжээ абаха болонобди.

Саашадаа нүхэр Ножкин барилгын бүхы организацинуудые нэгэдхэжэ, нэгэ томо организаци байгуулаа һаа һайн һэн гэжэ дурадхаад, гүрэнэй түсэблэлгын комисси, республикын Министрнүүдэй Совет энэ асуудалые шиидхэнэгүй гэжэ тэмдэглээ.

Тэрэшэлэн республикын эдеэ хоолой промышленностиин министр нүхэр **Власов**, инженер **Аверин** гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой пленум зүбшэн хэлсэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаа.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫН ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ ХАРУУЛҺАН ВЫСТАВКЭ ДЭЭРЭ





СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа) 1. Химическэ промышленностиин павильон соо. Шинын стендые хүнүүд хаража байна. 2. Колхоз, совхозуудай худалдажа абахыень һанамжалан дурадхагдаһан хүдөө ажахын машинанууд талмай дээрэ байна. Минскэ тракторна заводой конструктор П. С. Джулай Минскын тракторна заводой бүтээжэ гаргаһан шэнэ трактор тухай хүдөө ажахын механизаторнуудта хөөрэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

РСФСР-эй промышленностиин павильондо

Москвада эмхидхэгдэһэн СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ харагшадые ехэ һонирхуулна. Выставкэдэ оробод РСФСР-эй промышленности и н павильондо табигдаһан элдэб янзын шэнэ макет, промышленна предприятинуудай туйлаһан амжалтануудые урма баяртайгаар хаража омогорхоно. Энэ выставкын нэгэ стенддэнь Бурядай АССР-эй промышленностиин туйлаһан амжалта үргэнөөр харуулагданхай.

Бурядай республикаһаа эльгээгдэһэн фото, зурагууд, экспонадууд харагшадые һонирхуулна. Республикын газар дээрэһээ олдоһон байгаалиин баялигууд харагшадай һайшаалда хүртэнэ.

Республикын ажалшадай һүүлэй жэлнүүдтэ промышленность, хүдөө ажахы, культурын талаар туйлаһан амжалтань үндэрөөр сэгнэгдэжэ, правительствын дээдэ шан—Ленинэй орденоор тэмдэглэгдэһэн байха юм. Энэ орден тус стендын дээдэ захадань июлиин 6-най үдэр асарагдажа хадагдаһан байна. Москвагай ажалшад энэ үндэр шан абаһанайнь түлөө Бурядай республикын ажалшадые амаршалаад, түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта туйлахыень хүсэнэ.

Л. Апарников.
Москва.

Эдир наһанай эршэ зориг

Ой модоор, ан гүрөөлөөр элбэг Баян Сагаанай үбэртэ Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комсомол-залуушуулай һаалиин гүүртэ зунайнгаа лагерьта гуйнэй байрланхай. Эндэ хярын оройгоор үглөөнэй наранай үшөө гараадүй байхада үхэр мал мөөрэлдэжэ, һаалишадай хүдэлмэри эхилнэ.

Зүүн хойноһоо эунай шаргал улаан наранай хурса туяагаа сасаруулан гарахада үнеэдые һаалга дүүрэнэ. Һаалишадай дунда ябаһан хүнгэн гэшхэдэлтэй, бушуу түргэн янзын залуухан басаган наахан һүеэ хэмжэлсэжэ байха зуураа: «үнеэднай үдэр бүри һү ихээр үгэдэг боложо байна» гэбэ. Һаалишадшье доро дороо ехэл хүсэлөөтэйнүүд, хэн ямар үнеэнһээ мүнөөдэр хэды литр һааһанаа тоолохо захална.

Урдань эндэ нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ жэлдээ 1500 литр һү һааха болохо юм гээ һаа, хүн үнэншэдэггүй байһан юм. Харин мүнөө сад ондоо болонхой. Комсомол-залуушуулай гүүртын залуу һаалишадай нэгэн Ольга Банзаракцаева нютагай үнеэдһээ жэлдээ 1500 литрһээ дээшэ һү һаажа болохо байһыень харуулба. Ольга ямаршье ажалда ябахадаа, хүдэлжэ забдабал, онобшотой түргэн, атаархама шуналтайгаар, урма абьяастайгаар ажалладаг юм.

Хоёр жэлэй саада тээ Оля һаалишан болоо һэн. 14 үнеэ даажа абаад, нилээд олон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа. Оля хүйтэ нойтондошье, бороо саһандашье даарахадаа, ядарнаб гэжэ хэлээгүй. Байн байтараа хүдэлмэридөө дадаһаар, үнинэй ажалладаг һаалишадһаа дутуугүй ехэ һү һаадаг болобо.

Тиигэһээр он жэл үнгэржэ, Оля Банзаракцаева түрүүшын ехэхэн амжалта туйлаба. Тэрэ жэлдэ залуу һаалишан даажа байһан үнеэн бүриһөө 1500 гаран литр һү һаажа, гансашье колхозойнгоо бэшэ, аймагайнгаа һаалишадай дунда түрүү һууринуудай нэгые эзэлэлсээ. Түрүүшын амжалта туйлаад байхадаа, «аймаг, республика доторнай 2000 литрһээ үлүү һаадаг һаалишад олон ха юм, бидэ—инзагатынхид юугээрээ дутанабибди» гэжэ тэрэ бододог болоо бэлэй. Үетэн нүхэд Раиса Лудупова, Зина Очирова болон бусад һаалишадтаяа энээн тухай оло дахин хөөрэлдэдэг һэн. Колхозой залуу зоотехник П. Дашеев һаалиин гүүртэнүүдэй үдэрэй гурим зохёоһон, тэжээлэй нормо, зунай сагта үнеэдые бэлшээхэ түсэб табиһан байна. Иигэжэ хамтынгаа хүсөөр гүүртынгээ үнеэдһээ урданайхида орходоо хоёр дахин ехэ һү һаадаг болоо.

1959 оной хахад жэл үнгэрбэ. Залуу һаалишан Ольга Банзаракцаева даажа байһан үнеэдһээ үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһээ 1,5 дахин ехэ һү һаагаа. Мүн үнеэн бүриһөө тугал абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ.

Комсомолой эхин организациин секретарь Ольга Дарицыреновна Банзаракцаева коммунистическэ ажалай гүүртын нэрэ зэргэ олохын түлөө оролдожо байһан залуу һаалишадаа, үетэн нүхэдөө саг үргэлжэ һургажа байдаг юм. Эдэ үдэрнүүдтэ һаалишад Рая Лудупова, Зина Очирова, Октябрина Батомункуева, Мэдэгма Цыденова болон коммунистка Цырен-Дулма Аюшеева гэгшэд сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 8—8,5 литр һү һаана.

Иигэжэ эбтэй эетэй коллективэй гэшүүн Ольга Дарицыреновна Банзаракцаева үетэн нүхэдэйнгөө, колхозойнгоо правлени болон комсомолой организацинингаа этигэл найдабариие харюулжа ябана.

С. Табдаев.

Һаалишан Доржиева

«Эрдэм» совхозой дүрбэдэхи отделениин № 7 һаалиин фермынхид Дашима Доржиевада ажалайнгаа талаар хододоо хандадаг, энэ тэрэ асуудалнуудые тэрээнтэй зүбшэдэг заншалтай юм. Энэ фермэдэ нүхэр Доржиева һаалишаар хүдэлһөөр 13 жэл болоо. Тэрээнние ажал хүдэлмэридөө мэргэжэһэн, ехэ дүй дүршэлтэй хүн гэлсэдэг. Энэ жэл Дашимагай нэгэшье түл гарзалаагүй, үнеэдынь тобир тарган.

1959 оной түрүүшын хахадта Дашима Доржиева һаамхай үнеэн бүриһөө 800 литр һү һааба. Эрхим ажалайнгаа түлөө һая үнгэрһэн һайндэрөөр совхозой дирекциин мүнгэн шагналда хүртэлсөө.

Байгша оной хабар ажалшадай депутадуудай Түгнын сомоной Соведэй депутадаар нүхэр Доржиева һунгагдажа, мүн Соведэй болон саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Сесси дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй ёһоор тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха, сэсэрлиг тариха хүдэлмэрииe һунгагшадайнгаа дунда эмхидхэлсээ юм.

Мүнөө үхэр малай үдэрһөө үдэр бүри ашаг шэмээ дээшэлүүлжэ байһан үе бшуу. Һаалшан Доржиева үнеэн бүриһөө үдэртөө 10—12 литр һү һаахаар шиидэнхэй.

Д. Лопилов.

Бурят арадай үнэн хүбүүн

(Хизаар ороноо шэнжэлдэг Кяхтын музейдэ)

— Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда бурят арадай хүбүүд, басагад олоороо хабаадалсаа һэн. Тэдэнэрород, украин, казах, узбегүүд, мүн ондоо яһатанай түлөөлэгшэдтэй сугтаа Эхэ ороноо хамгаалалсаһан байна. Энэ стенддэ манай бурят арадай үнэн сэхэ хүбүүн В. Б. Борсоевой ажаһуудал, дайшалхы ажал-ябуулга харуулагдана. Нүхэр Борсоев Эхэ оронойнгоо түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэжэ, баатар ёһоор 1945 оной мартын найманда наһа бараһан юм,— гэжэ түрэл хизаар ороноо шэнжэлдэг Кяхтын музейн экскурсовод хөөрэжэ үгэлэ.

Тус музейн «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн» гэһэн таһаг соо хэдэн зурагууд, үһэ һамнаха щётко, шуһан болоһон китель, үмдэн табяатай байдаг. В. Б. Борсоевой үмдэжэ ябаһан энэ хубсаһа харуулжа, тэрэнэй дайшалхы зам тухай экскурсовод хөөрэнэ.

Нүхэр Борсоев Эхирит-Булгадай аймагай Холбоото тосхондо 1905 ондо түрэһэн юм. Хамтын ажал байгуулха арюун хэрэгтэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Һүүлээрнь Улан-Удын партийна һургуули амжалтатайгаар дүүргээд, 1930 ондо Ленинградай артиллерийскэ училищидэ, тиигээд Улаан Армиин штабай Фрунзын нэрэмжэтэ Москвагай ниитэ сэрэгэй академидэ һуралсажа, капитанай нэрэ зэргэтэйгээр дүүргэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай түрүүшын үдэрһөө тэрэ фронтдо ябажа, Житомир, Мариуполь, Красный Луч, Киев городуудые хамгаалалсаа. Дайсадые мэргэн шадамараар бута сохижо шадаха В. Б. Борсоевые соединениин командалагша болгоо һэн.

Баатар зоригтой, шадамар бэрхэ В. Б. Борсоев орден, медальнуудаар оло дахин шагнагдаһан байха. Мүн арад зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө үнэн сэхээр тэмсэһэн, пугаршагүй зоригтой, харюусалгата дайшалхы даабарие эрхим һайнаар дүүргэһэнэйнь түлөө США-гэй президент байһан Франклин Д. Рузвельт нүхэр Борсоевые Америкын офицерэй дээдэ шан болохо орденоор шагнаа юм.

Нүхэр Борсоевтой сугтаа дайлалдаһан младша лейтенант нүхэр Митрофановай, Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник Купин, мүн бусад нүхэдэйнь бэшэгүүдтэй музей харагшад танилсана.

Гвардиин полковник В. Б. Борсоев бурят арадай үнэн сэхэ хүбүүн, тэрэнэй баатарлиг, шэн габьяата ажал хэрэгүүд хэзээдэшье мартагдахагүй гэжэ тэрэ бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ.

А. Сурмач,
В. А. Обручевой нэрэмжэтэ түрэл хизаар ороноо шэнжэлдэг Кяхтын музейн ахалагша научна сотрудник.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ

☆ Хэжэнгэ—Улан-Удэ гэһэн маршрудтайгаар пассажирнуудай самолёт һаянай ниидэдэг болобо.

Ц. Доржижапов.

☆ «Эрдэм» совхозой (Мухаршэбэр) хүдэлмэришэд Б. Санжиев, Н. Дашицыренов гэгшэд шонын 8 гүлгэ хюдажа, хэдэн мянганай шанда хүртэбэ.

Хүршэ областиин һонин

Агын һур харбаашад бэлэдхэл һайнтай байшаба

Чита городто хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн бурят һур харбаан, бүхэ барилдаашадай мүрысөөндэ Бурядай АССР-эй, Усть-Ордын, Агын национальна округуудай бэрхэ бэрхэ түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр хүнгэн бэетэй залуу барилдаашад хүсэ шадалаа үзэлсөө. Манай республикын түлөөлэгшэ Доржи Цыденов хоёр үдэрэй туршада шадамар солбоноор барилдажа, түрүү һуури эзэлжэ, зонын чемпион болоо. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Эрхүүгэй барилдаашад Байминов Дмитриев хоёр эзэлээ.

Дунда болон хүндэ бэетэйшүүлэй дундаһаа Эрхүүгэй барилдаашад Алдаров, Маглаев гэгшэд түрүү һуури эзэлһэн байна. Дунда бэетэй Бурядай республикын барилдаашан Намсараев гурбадахи һуурида гараа. Хүндэ бэетэйшүүлэй дундаһаа залуу барилдаашан Гомбожап Бадмаев (Бурядай АССР) шадамар бэрхээр барилдажа, хоёрдохи һуури эзэлээ.

Усть-Ордын округой барилдаашадай команда нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хоёрдохи һуурида Бурядай АССР-эй команда гараһан байна.

Һур харбаашадай мүрысөөнэй болоходо Агын округойхид бэрхэ бэрхэ түлөөлэгшэдөө табяа. Тэдэнэй дунда округой, областиин чемпион, студентнүүд болон залуушуулай Бүхэдэлхэйн VI фестивальда хабаадагшад бии. Нааданай эхилхэдэ залуу һур харбаашад түрүүлэн мүрысэбэ. Агын түлөөлэгшэ Базаров найман годли харбахадаа, тэдэнэйнгээ 6-ынь тудажа, 51 очко абаа. Тиигэжэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хоёрдохи һуури тэрэнэй нүхэр Тудупдоржиев эзэлһэн байна. Бурядай АССР-эй түлөөлэгшэ Цыденов 38 очко абажа, гурбадахи һуурида гараа.

Эрэшүүлэй дунда һур харбаанай болоходо Агын округойхид — студентнүүд болон залуушуулай Бүхэдэлхэйн VI фестивальда хабаадагша Дугаржаповые, 1957 оной нэгэдэхи шанда хүртэгшэ Намсараевые мүрысөөндэ табяа.

Түрүүшын үдэр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Дугаржапов 40, 50 метрын зайда харбахадаа 110 очко абаа. Бурядай АССР-эй түлөөлэгшэ Будажап Бальчиков мүн лэ энэ зайда харбахадаа 54 очко абаа.

Һур харбалгаар команда хоорондын мүрысөөнэй дүн гаргахада Агын округой һур харбаашад нэгэдэхи, Бурядай АССР-эй түлөөлэгшэд хоёрдохи һуури эзэлээ.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн түлөөлэгшэдтэ, мүн командада «Урожай» бүлгэмэй Центральна Соведэй дамжуулгын шан, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Н. Иванов,
мүрысөөнэй главна судья.

Эдир туристнуудай түрүүшын конференци

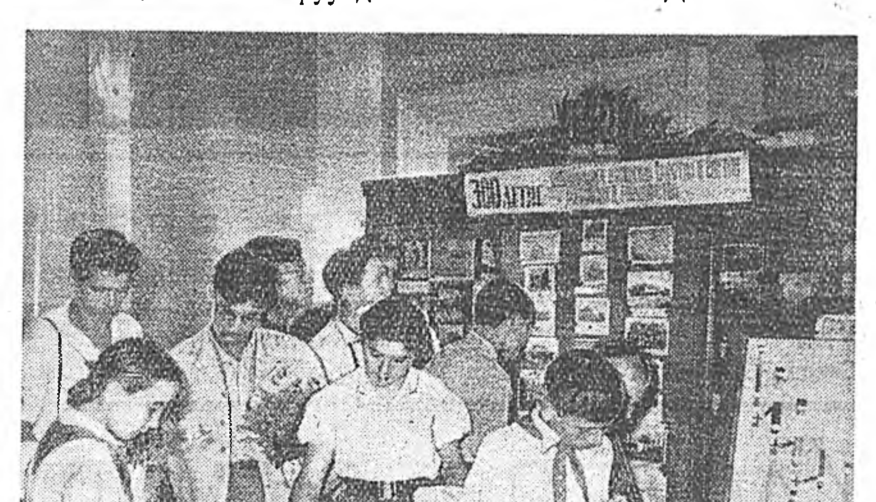
Сибириин, Алас Дурнын һуратшад туристнуудай түрүүшын конференци Улан-Удэ городто һаяхан болобо.

Кемеровско, Амурай, Новосибирскэ, Сахалинай, Эрхүүгэй, Читын областьнуудһаа, Красноярска, Алтайн, Хабаровска, Примориин хизаарнуудһаа, мүн бусадшье область, хизаарнуудһаа, хамта 100 гаран хүн конференцидэ сугларжа, туристнуудай аяншалгада һурагшадые улам олоор хабаадуулха шухала байһан тухай хэлсээ. Эдир туристнуудай центральна станциин директор нүхэр И. Сёмин конференци нээжэ, туристнуудай аяншалгын удхашанар тухай тодорхойгоор хэлэжэ үгөө. Советскэ Союз доторнай жэл бүри 10 миллион гаран пионернүүд туристнуудай аяншалгада хабаадалсажа, һонирхолтой материалнуудые суглуулдаг, бэе маха—бадаа һайжаруулдаг байна гэжэ нүхэр Сёмин хэлээ.

Бурядай АССР-эй гэгээрэлэй министрын орлогшо нүхэр А. Никоров, Улан-Удын судна бүтээлгын заводой коммунистическэ ажалай бригадын бригадир нүхэр А. Шигаев, Сахалинай областиин түлөөлэгшэ нүхэр Ю-Гымдя, «Пионерская правда» газетын корреспондент нүхэр А. Хмелик болон бусад конференцидэ хабаадагшадые амаршалаа.

Эдир туристнууд конференциин забһарлалгын үедэ тусхай экспонадуудые хараһан байна. Городой партийна гэгээрэлэй байшанда эмхидхэгдэһэн тэдэ экспонадууд олон область, хизаарнуудһаа асарагданхай. Экспонадуудай дунда һонирхолтой ашагта малтамалнуудай, ургамалнуудай зүйлнүүд олон бии.

Д. Николаев.



Гээгдэлһээ гараха хэрэгтэй

Ленинэй орденто Бурядай республикын колхоз, совхозуудай сабшалан дээрэ халуун хүдэлмэриин хаһа эхилбэ. Мүнөө республикын хүдөө ажахын ажалшадай урда айхамшагта долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан уялга, түсэбүүдээ заатагүй бэелүүлхэ гэһэн айхабтар ехэ зорилго табигданхай. Теэд Эхэ оронойнгоо урда абаһан уялга, түсэбүүдээ бодото дээрэнь дүүргэхын тула республикын ажалшад, нэн түрүүн, алуу малдаа элбэг дэлбэг тэжээл бэлдэхын түлөө тэмсэнэ. Энээнтэй хамта 1,5—2 жэлэй нөөсэ тэжээл бэлдэхэ гэһэн һайн үүсхэл дэлгэрүүлэгдэбэ.

Малда бүдүүн, шэмэтэ тэжээл бэлдэхэ ажал 2—3 һарын лэ турша соо хэгдэдэг. Тиимэһээ энэ богонихон болзор соо хээрын ногоое саг болзортонь сабшажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр, шанар һайнтайгаар хуряаха гээшэ колхоз, совхозуудай түрүүшын ехэ зорилго мүн. Хэрбээ үбһэндөө оройтожо гараад, сабшаһан ногоогоо удаан саг соо хара һалхинда, хура бороондо хэбтүүлээ һаа, нилээд ехэ тэжээл миин талаар хосорхол. Энээнииe хүдөө ажахын хүдэлмэришэн, колхозник бүхэн һайса ойлгохо зэргэтэй.

Мүнөө республикада хура бороотой үдэрнүүд боложо байна. Тиимэһээ зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «хура бороон орожо, тэжээл бэлдхэхэ хүдэлмэриемнай һаатуулна» гэһэн шалтаг бариад, биратай юумэ хээгүй байһаар. Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозойхидой, Примориин хизаарайхидай, мүн Читын областиинхидай дүй дүршэлөөр тэгшэ газар дээрэ силос дараха хүдэлмэри мүнөөл хэжэ байхада таарамжатай һэн. Хэрбээ энэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байгаа һаа, тэжээл бэлэдхэлгэ саг болзортоо, һайн шанартайгаар дүүргэгдэхэ бшуу. Тиихэдэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаргашалагдаха хүсэ зөөри бага болгогдохо, тэжээлэй өөрынь үнэ сэн химдаруулагдаха байгаа. Харин мүнөө гаргаша багатай силос дарахада ехэл таарамжатай үдэрнүүдэй боложо байһыень олонхи хүтэлбэрилэгшэд юундэшьеб хэрэгсээнэгүй. Жэшээлхэдэ, газар дээрэ силос дараха талаар урданай дүй дүршэлтэй Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхоздо, мүн эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь К. А. Перевалов), «Коммунизм» (түрүүлэгшэнь Н. Г. Тютрин), Калининай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Л. Ц. Цыренов) колхозуудта мүнөө болотор биратай юумэн хэгдээгүй байһаар. Нэрлэгдэһэн ажахынуудта июлиин 14-нэй үдэр оройдоол 15—24 хүн сабшалан дээрэ ажаллажа байгаа. Тиихэдэ аймаг дотор долоон хоногой турша соо оройдоол 533 гектарай ногоон сабшагдаад, миин лэ 204 центнер үбһэн хуряагдаа. Аймаг дотор 1343 тонно силос, энээнэй 750 тоннонь «Эрдэм» совхоздо дарагдаа. Энэнь үшөөл бага гээшэ. Юуб гэхэдэ халаахай, үрмэдэһөөр элбэг Мухаршэбэртэ богонихон болзор соо бүри ехэ силос дараха арга боломжо гүйсэд бии байгаа.

Харин республикын бусад аймагуудые мухаршэбэрэйхидтэй сасуулхада бүришье бага силос даранхай. Илангаяа Кяхтын, Бичурын, Тарбагатайн болон бусад аймагуудта силос дараха хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулагдана. Харин Хэжэнгын, Зэдын аймагууд энэ хүдэлмэреэ мүртэйгөөр эхилээдүй байһаар гэжэ хэлэхэдэ болохо. Теэд КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомуудай хүтэлбэрилэгшэд шэмэтэ тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэрине шууд түргэнөөр ябуулхын хойноһоо хүсэд эрмэлзэнэгүй. Республикын олонхи колхоз, совхозууд тэжээл бэлдхэлээ эмхи гуримгүйгөөр, хүсэд түхеэрэлгэгүйгөөр эхилээ. Тиигэжэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлэй эгээл һайн саг болзорые миин хооһоор үнгэргэжэ байна. Июлиин 15-най мэдээгээр республикада нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо нилээдгүй бага үбһэн сабшагданхай.

Эдэ мэтын дутагдалнууд энэ дары усадхагдаха зэргэтэй. КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомуудай, мүн хүдөө ажахын инспекцинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, колхоз, совхоз, РТС-үүдэй мэргэжэлтэд тэжээл бэлэдхэлые түргэдхэхын тула энэ хүдэлмэридэ бүгэдөөрөө хабаадуулагдаха зэргэтэй. Үбһэндэ ябажа байһан механизаторнуудай, мүн бусадшье хүдэлмэришэдэй ажалда бии байгаа дутагдалнуудые дары сагтань усадхажа, бүхы арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа сабшалга тармалга хоёрые удаан саг соо таһалдуулжа хэхэдэ ногоон шэмэ шүүһээ нилээд ехээр гээдэг. Тиимэһээ һая сабшаһан ногоогоо удаан саг соо хэбтүүлэнгүй, хатахатайнь зэргэ тармаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ шухала. Тармаһан үбһөө бухалламсаараа тэрэ сагтань һурилхэдэ тэжээлэй шэмэнь тиимэ ехээр гээлтэдэ ородоггүй гээшэ.

Республикын нютаг бүхэндэ халаахай, үрмэдэһэ, хүсы үбһэн, клевер болон бусад ургамалнуудаар, тэрэшэлэн хабарай хара таряанай, һалхи бороондо дайрагдаад унашаһан шэнисын һолоомоор элбэг ехэ силос дараха арга боломжо бии. Силос даралгаар Мухаршэбэрэй «Искра» колхозойхид һайн жэшээ харуулна. Эндэхид байгша ондо 1,5 жэл соо хүрэхэ шэмэтэ тэжээлтэй болохо гэһэн Кударын «Путь к коммунизму» колхозойхидой үүсхэлые ехэтэ һайшаан дэмжээ. Тиигэжэ тэдэнэр энэ зун жэл хахадай шэмэтэ болон бүдүүн тэжээл бэлдэхэ гэһэн тэмсэлдэ бодонхой. Эндэхид байгша онде бэлэдхэгдэхээр хараалагдаһан 80 мянган центнер бүдүүн тэжээлээ 40—70 мянган центнерээр нэмээхэ, 55 мянган тонно силосэй орондо 80 мянган тонно һайн шанартай силос дараха гэжэ шиидээд, мүнөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Колхоздо үдэр бүри 200 гаран тонно силос дарагдана. Гэбэл 3 үдэрэй турша соо эндэ 620 тонно силос һайн шанартайгаар дарагдаа.

Гэбэшье Кяхтын, Иволгын болон бусад аймагуудта энэ хэрэг тооногүй гэжэ үшөө дахин хэлэхэмни. Иволгын совхозой 5-дахи отделенидэ, «Эрдэм» совхозой 3-дахи, 4-дэхи отделенидэ (эрхилэгшэдынь нүхэд Цыдыпов, Банзаров) силос даралгые тооногүй. Тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд хээрын ногоогоор силос дараха гээшые үлүү ажал гэжэ тоолохо ябадал гаргана. Энээнһээ уламжалан силос дараха нүхэ, траншейнүүдые хүсэд бэлдээгүй, бэлдэхэшье гэһэн һэдэлгэ гаргаагүй байһаар. Силос даралгые болошогүйгөөр һаатуулжа байһан хүтэлбэрилэгшэд шанга харюусалгада хабаадуулагдаха зэргэтэй.

Мүнөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилгонь юуб гэхэдэ: колхозой гүүртэ, отара, совхозой бригада, отделени бүхэндэ элбэг дэлбэг тэжээл бэлдэжэ, мал ажалһаа абтадаг ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ гэһэн хэрэг болоно. Тиимэһээ бүри мүнөөнһөө эхилжэ бии байгаа нүхэ, траншейнүүдээ заһабарилха, мүн шэнэнүүдые барихa хэрэгтэ ехэ хүдэлмэри хэглэхэ зэргэтэй. Энэ хүдэлмэрие сүм хэжэ дүүргээ һаа, республикын ажалшад байгша ондо нэгэ миллионһоо үлүү тонно силос дараха зорилгоёо бэелүүлхэ гээшэ.

Тиихэдэ набшаһата тэжээл бэлэдхэлэй тэсэшэгүй һулаар ябуулагдажа байһантай эбсэжэ яашье болохогүй. Тэрэшэлэн гахай, тахяада эдюулхын тула халаахай бэлэдхэлгэ бүришье муугаар ябуулагдажа байна. Энэ хүдэлмэридэ бүхы малшадые, мүн ахалагша классай һурагшадые олоор хабаадуулха хэрэгтэй. Гэхэ зуура, олонхи аймагуудай һурагшад колхоз, совхозуудай тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ үсөөнөөр хабаадуулагдажа байһаар.

Республикын олонхи аймагуудта хилгана элбэгээр ургашанхай. Энэ ургамалые эртээнһээ сабшажа хуряаха хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа, хилганын хүсэд ургахадань үзүүртэнь шэбээгэнэ гаража, хонин ажалда ехэ хохидол ушаруулдаг юм. Юуб гэхэдэ, хилганын шэбээгэнэ хонинной нооһондо аһалдаад, саашаа арһа руунь шаагдажа, бэеыень ехээр гэмтээдэг.

Республикын колхсз, совхозууд тэжээл бэлэдхэлгэдээ бүхы хүсэ, техникээ элсүүлжэ, байгша ондо 1,5—2 жэл соо элбэг хүрэхэ шэмэтэ болон бүдүүн тэжээлэй нөөсэтэй болохын тула эрмэлзэл ехэтэйгээр ажаллаха байһанинь лабтай.

А. ГРЯЗНОВ,
РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын главна инспектор.

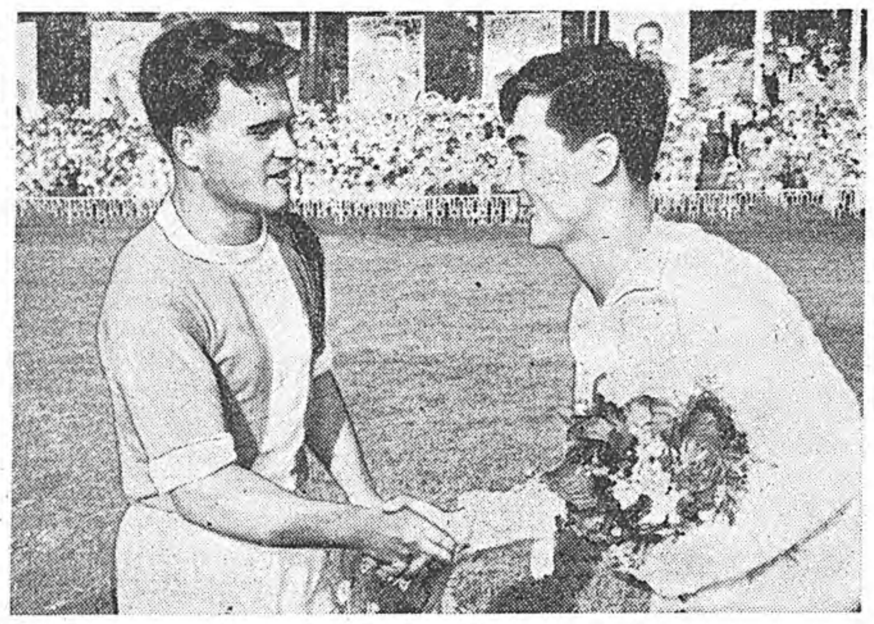
Уласхоорондын уулзалга тэнсэлгээр дүүрэбэ

Республикын 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ республикын футболистнар аха дүү арадуудай түлөөлэгшэд — Хитадай Арадай Республикын футболистнартай нүхэрэй ёһоной уулзалга үнгэргэбэ. Эндэ хүн зон дүүрэн байба.

...Үдэшын 5 час 55 минута. Стадионой зүүн талаһаа хоёр талын түлөөлэгшэд футболистнуудаа хойноо дахуулһаар баруун трибунын захада тодхогдоһон микрофоной дэргэдэ ерэжэ, амаршалгын үгэнүүдые хэлэнэ. Удаань манай футболистнар, пионернүүд айлшадтаа баглаа сэсэгүүдые барюулна. Стадионой трибунада тодхогдоһон репродукторһаа хани хоёр оронуудай гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Хоёр талын футболистнар арбаад минутын туршада бэе бэеэ һориһоной удаа, үдэшын 6 час 10 минутада наадаяа эхилнэ.

Нааданай эхилэн сасуу манай аха дүү арадуудай түлөөлэгшэд габшагай солбоноор добтолжо ороно. Айлшад наадахадаа гоё һайханаар, уянгатайгааршье бүмбэгэеэ хоорондоо абалсана. Хаража һуухада зохид, ямаршье гоё һайхан бэ даа! Командын добтологшо Цы Чун-лунай буланһаа сохиһон түрүүшын бүмбэгые манай вратарь Кучерук шадамар бэрхээр тодожо абаба. «Локомотивай» футболистнар добтолгодо орохоор хэдышье зэһэбэшье амжалта туйланагүй. Айлшадай хамгаалагшад гоё һайхан сохилтонуудые үгэнэ. Нааданай эхилһээр хорёод минутын үнгэрөөд байхада манай добтологшо талмайн баруун захаар бүмбэгэеэ мухарюулжа оробо.



Айлшадай һүдэнэй дэргэдэ шангахан тэмсэл боложо, 24-дэхи минутадаа манайхин бүмбэгэеэ сохижо, тоо нээбэ. Энэ бүмбэгэ манай добтологшо Игорь Ершов сохиһон байна. Айлшадшье добтолгоёо шангадхажа, харюугай бүмбэгэ оруулхые оролдоно. Добтологшо Цы Чун-лун 6-дахи номертоо бүмбэгэеэ үгэн сасуугаа, урагшаа гүйнэ. Тэрэнь манай футболист Дерновой гэгшые оншотойхоноор мэхэлжэ, бүмбэгэеэ ара таладань гарган сасуугаа добтологшо Цы Чун-лундаа үгэжэрхибэ. Тэрэнь аятай зохидхоноор бүмбэгэеэ урдаа оруулжа, манай ворота руу ябуулжархиба. Тиигэжэ тоогоо 1:1 болгобо. Нааданай нэгэдэхи хахадай дүүрэтэр алишье талын футболистнар тоо нэмээгүй.

Нааданай хоёрдохи хахадай эхилэн сасуу хитадай футболистнар үшөө эдэбхитэйгээр, эмхи гуримтайгаар добтолжо оробо. Нааданай эхилһээр 25 минутын үнгэрөөд байхада, айлшадай 11-дэхи номер ворота руу түрүүшын бүмбэгэ сохижо, тоо нээбэ. Улан-Удын футболистнарай вратарь Кучерук харагшадай нэрьемэ альга ташалган доро соткэ сооһоо бүмбэгэ гаргажа, талмай руу шэдэнэ. Тиигэжэ айлшад тоогоо 2:1 болгобо.

Шэдэгдэһэн энэ бүмбэгые добтологшо Вампиловай онобшотойхоноор урагшань лэ шэдэхээр зэһэжэ байтарнь, хитадай хамгаалагша тэрэниинь сохюулангүй, һаалта хэжэ, һүүлэй һүүлдэ өөрөө гэдэргэнь—нүхэдтөө үгэнэ. Вратарь Кучерук бүмбэгын урдаһаа шадамараар һүрэн шүүрэжэ абаад, дахин талмай руу шэдэжэрхибэ. Добтологшо Ершов энээниинь талмайн баруун захаар шэдэжэ, Суровтаа дамжуулна. Суров энэ бүмбэгые айлшадай ворота руушье сохижо, тэрэниинь гурбадахи номерой—Гаврилов онобшотойхоноор тодон һагад, ворота руу сохижорхибо. Нааданай тоо 2:2 болобо. Айлшадшье эршэ хүсэеэ улам шангадхан һүүлшын арбаад минутын туршада манайхинай воротагай дэргэдэл добтолгоёо үргэлжэлүүлнэ. Манай вратарь Кучеругай хүнгэн солбоноор аад, шадамар бэрхээр наадаагүй һаа, олохон бүмбэгэ «Локомотивай» ворота руу оруулагдаха байгаа. Тиигэжэ уржадэр, стадион дээрэ болоһон нүхэрэй ёһоной уласхоорондын уулзалга тэнсэлгээр дүүрээ. Манай айлшадай удаадахи уулзалгань Красноярск городой футболистнартай болохо юм.

Б. Тибашкеев.



Зураг дээрэ: 1. Командын капитанууд амаршалалсажа байна. 2. Айлшадай добтологшо Цы Чун-лун добтолжо ябана.

Л. Хайдуровай фото.

Энээниие мэдэхэ гүт?...

Хуһан 100—120 жэл соо, хасуури—300, нарһан 400 жэл соо ургадаг юм.

Богдан Хмельницкиин сэрэгшэдтэ үгэхэ тангаригаа Пушкинай бэшэһэн дуб модод мүнөө хүрэтэр ургажа байдаг. Россин гүрэн боложо тогтохоһоо хойшо ургажа байһан мянгаад жэлэй дуб модод бии байһаар. Тиихэдэ хатан хаан Ольгын тарижа, үе дамжуулһан дуб модон мүн лэ ургажа байһаар.

Хилын саанаһаа

Хитадай Арадай Республика ООН-до түлөөлэгдэхэ ёһотой

ДЕЛИ, июлиин 18. (ТАСС). ООН-до Хитадай эзэлхэ ёһотой хуулита һууриие тэрээндэ үгэхэ тухай асуудал Генеральна Ассамблейн XIV сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ Индиин правительствын дурадхалые Индиин хэдэн газетэнүүд һайшаана.

КНР ООН-до түлөөлэгдөөгүй байһаар. США-гэй правительство ООН-дохи булюу байдалаа хэрэглэн, дуугаа үгэлгын үедэ Хитадые ООН-до түлөөлүүлхэгүй гэжэ оролдодог, Чан Кай-шин түлөөлэгшые дэмжэдэг байха юм гэжэ «Деккан Геральд» газетэ бэшэнэ.

«ООН-эй нэрыень хухалжа байһан энэ алдуу заһагдажа, тус асуудал бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада зорюулагдан шиидхэгдэхэ ёһотой» гэжэ найдажа байһанаа газетэ элирхэйлэн мэдүүлнэ.

ООН-до Хитадай эзэлхэ ёһотой хуулита һуурииень тэрээндэ үгэхэ тухай эрилтые «Хинду» газетэ мүн лэ дэмжэнэ. «Хүн зонойнгоо тоогойшье талаар, өөһэдынгөө хүршэнэртэ, мүн уласхоорондын хэрэгүүдтэ нүлөө үзүүлгынгөөшье талаар Хитад Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүн байха бүрин эрхэтэй. ООН-эй хэрэгүүдтэ тэрэнэй хабаадалга тус организациие бүри үргэн ехэ түлөөлэлгэтэй орган болгожо шадаха байна гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Отто Гротеволиин хэлэһэн үгэ

БЕРЛИН, июлиин 18. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр Иендэ 50 мянган хүнэй хабаадалгатай митинг боложо, тэрээн дээрэ ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Отто Гротеволь үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ. Германиин Демократическа Республикын хабаадалгагүйгөөр Германиин асуудалые зүбшэжэ шиидхэхын аргагүй гэжэ мүнөө эли болоо. Германиин Демократическа Республикын бии байһан баримтые саашадаа хэрэгсээнгүй байха аргагүй гэжэ Женевэдэхи зүблөөн эли тодоор харуулаа. ГДР-эй эб найрамдалай бата хэрэм болоһые, тэрэнэй жэл ерэхэ тудам хүсэтэй боложо байһые, удхашанарайнь жэл ерэхэ тудам ургажа байһые Бонной али бүхы һэдэлгэнүүд хубилгажа шадахагүй.

Германитай баталагдаха эбэй договор бэлэдхэхын, Германие нэгэдүүлхын тулада ниитэ Германиин комитет али али талын тэгшэ эрхэтэй түлөөлэгшэдһөө байгуулха тухай Советскэ Союзай, Германиин Демократическа Республикын дурадхалнуудай ехэ удхашанартай байһые О. Гротеволь тэмдэглээ. Германиин хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаанда хүсэ хэрэглэхэ ябадалһаа арсаха тухай Баруун Германиин правительствотай хэлсээ баталхые ГДР-эй правительство урда мэтэ хүсэнэ гэжэ тэрэ заагаа. Дай хэхые хүсэдэггүйшүүл иимэ дурадхал һайшаан зүбшөөхэ зэргэтэй гэжэ О. Гротеволь мэдүүлээ.

Германитай эбэй договор баталха тухай, Баруун Берлиниие өөрын мэдэлтэй, амгалан ёһоной город болгохо тухай Женевэдэ хэлсээ туйлахыень баруун гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдые уряалһан тогтоол митингдэ хабаадагшад баталан абаа.

Алжиртахи дайн байлдаан

ПАРИЖ, июлиин 18. (ТАСС). Франциин сэрэгүүдэй, Алжирай Национально-сүлөөрэлгын армиин отрядуудай хоорондо Алжирта дайн байлдаан үргэлжэлһөөр. Франциин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Франциин сэрэгүүдэй штабай түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлээ. Ходна гэжэ хаа... лиг газартай нютагта мүнөө ... байлдаан боложо байнхай.

Алжирай Национально-сүлөөрэлгын армиин отрядуудта туһаламжа үзүүлнэ гэжэ һэжэглэгдэһэн алж... хүн зоной иишэ тиишээ ябалгые хизаарлаха хэмжээнүүдые Франциин командовани абадаг болоһон байна. «Либерасьон» газетын дээсэһэнэй ёһоор, Кабили шадар... райондо хорюултай олон зоно... байгуулагдаа.

Кубын президент тушаалһаа бууба

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 18. (ТАСС). «Гүрэнэй урбалтада дүтэрхэ... ябуулга хээ гэжэ премьер-министр Фидель Кастрода гэмнүүлһэнэйнь һүүлээр Кубын президент Уррутиа тушаалһаа буугаа гэжэ Гаванаһаа мэдээсэгдэнэ. Радиогоор үгэ хэлэхэдээ Кастро иигэжэ мэдүүлээ: «Правительствын нэрэ хүндые б... руулха зорилготой түсэб» Уррутиа бэелүүлжэ эхилһэн байна.

Кубын Министрнүүдэй Совет президентын тушаалһаа бууһыень з... шөөгөө. Шэнэ президентээр Освальдо Дортикос томилогдоһон байна.

Афинын сэрэгэй трибуналда

АФИНЫ, июлиин 18. (**ТАСС-эй корр.**). Афинын сэрэгэй трибуналай заседани дээрэ прокурор Скордас мүнөөдэр үгэ хэлэхэдээ, гэмнэлгын хүсэд буруу һүрэһэн байбашье, Манолис Глезосые 5 жэлдэ түрмэдэ хааха, 3 жэлэй болзороор сүлэлгэндэ эльгээхэ, 10 мянган драхмын яла түлүүлхэ, долоон жэлэй болзороор политическэ эрхыень хаһаха гэһэн шиидхэбэри гаргаха эрилтэ хэһэн байна.

«Тагнуул хээ» гэһэн ямаршье баримтын үгы байгаашье һаань, гэмнэгдэгшэд Э. Вуцас, Г. Трикалинос гэгшэдые саазалан алаха, А. Сингеларис, Каркаянис гэгшэдые бүхэли наһан соонь түрмэдэ һуулгаха, Мария Григориад гэгшые 15 жэлдэ түрмэдэ хааха гэһэн эрилтэ прокурор табяа.

Дэлхэйн олониитын шанга эрилтэнүүдые хэһэн ушар Манолис Глезосэй ами наһые абарба гэжэ прокурор үнэндөө мэдэрһэн байна.

И. Абрамов.



Германиин Федеративна Республика. Рурай горнягуудай демонстраци, митинг Бохума городто болоо. Тэрээндэ 80 мянга гаран хүн хабаадаһан байна. Худэлмэридэй эрхые хамгаалха тухай, немецкэ хүсэд недели тогтоохо тухай, худэлмэришэ... зар дээрэ ракетнэ база байгуулхые хорихо тухай митингдэ хабаадагшад эр...тэ хээ. **Зураг дээрэ:** демонстрантнууд Бохума городой үйлсэнүүдтэ гараад ябана.

Центральбильдын фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

АРАДАЙ ПОЛЬШЫН ҺАЙНДЭР

Июлиин 22-ой алдарта үдэрые Польшын арад баяр баясхалантайгаар найрлахаяа байна. Энэ үдэр Польшодо арадай засагай тогтоһоор 15 жэлэй ой гүйсэхэнь.

Түүхын болзорто 15 жэл бага саг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье арад зон—социализмын һаруул зам дээрэ гараһан ороной бодото эзэд урдань олон удаан жэлнүүдтэ хэгдээгүй ехэ юумэ энэ саг соо бүтээгээ. Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин хүтэлбэри доро туйлагдаһан социалистическэ илалта, амжалтануудайнгаа дүнгүүдые ажалшад омогорхолтойгоор согсолжо байна. Тэдэнэй гайхамшагта амжалтанудаар Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, Чехословакиин болон социалистическэ бусад оронуудай арад зон үнэн зүрхэнһөө баясажа байдаг.

Урдандаа гээгдэнги хүдөө ажахытай орон байһанаа Польша индустриально-аграрна гүрэн боложо, экономическа саашанхи хүгжэлтынгөө замаар дабшажа ябана. Мүнөө дайнай урда тээхидэ орходоо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 6 дахинаар дээшэлээ. Урдань оройдоошье үгы байһан гү, али һая һаял бии боложо байһан промышленностиин шэнэ шэнэ һалбаринууд байгуулагдаа. Судна барилгын, металлургическа, машина бүтээлгын, химическэ, электротехническэ промышленность, хүнгэн болон эдеэ хоолой индустри түргэнөөр хүгжэжэ байна.

Мүн хүдөө ажахыдашье горьтой амжалтанууд туйлагдаа. Хүн бүхэнэй хүртэсэдэ тоолоходо 40 процент ехэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Урдань Польшын хүдөө нютагуудта байдаг 7—8 миллион «үлүү» хүнүүд мүнөө мартуулаа.

Польшын наука бурьялан хүгжэжэ байнхай. Ажалшадай соёл гэгээрэл түргэнөөр дээшэлнэ.

Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парти болон правительство арад зонойнгоо байра байдалые улам һайжаруулхын тула бүхы оролдолгоёо гаргана. Дайнай урда тээхидэ орходоо 1958 ондо хүн бүхэн дээрэ бодожо үзэхэдэ национальна олзо доход 3,2 дахин ехэ байгаа. Хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн, таряашадай бодото олзо доход 25 процент шахуугаар дээшэлээ.

Шэнэ засаг Польшын Арадай Республикын али бүхы талаараа хүгжэхэ үргэн арга боломжо бии болгоо. Советскэ Союзтай нягта холбоо барисаатай, хани харилсаатай байһанай ашаар Польшын арад гайхамшагта амжалтануудые туйлана.

«Советскэ туһаламжын, советскэ урьһаламжын, советскэ машина, түхеэрэлтэнүүдэй, техническэ туһаламжын ашаар мүнөө сагай хэдэн олон промышленна томо предприятинуудые бариха аргатай болоһон байнабди,—гэжэ нүхэр В. Гомулка хэлээ һэн.—Урданайхида адли ажалгүйдэшоод ябадаг ушар үгы боложо, мүнөө хүдэлмэришэдые, технигүүдые, инженернүүдые шахта, барилга, фабрика болон заводуудай бэдэржэ байдагынь социализмын зам дээрэ гараһанаймнай аша үрэ мүн».

Советскэ, польско арадуудай хани барисаан үни холын үнгитай, түүхэтэй юм. Хаанта засагта эсэргүү тэмсэл соогуур бии болоод, хани барисаамнай гитлеровскэ эзэмдэгшэдтэ эсэргүү дайнай гал дүлэн соогуур шэрээгдээ. Мүнөө хоёр арад гар гараа барилсан, социализм, коммунизм байгуулгын замаар дабшажа ябана.

Нүхэр Н. С. Хрущев толгойлогшотой Советскэ Союзай партийно-правительственна делегаци Польшодо ошожо, польско-советскэ бата хани барисаае дахинаа гэршэлбэ. Польшын ажалшад Советскэ Союзай түлөөлэгшэдые эгээл хүндэтэ айлшад гэжэ угтана. «Польша Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаан,—гэжэ Варшавада бууха үедөө Н. С. Хрущев хэлээ,—энэ хадаа гансашье хүршэ хоёр гүрэнэй хоорондохи хани харилсаан бэшэ, манай оронуудай арадууд нэгэ агууехэ уг зорилготой юм,—тэдэнэр социализм, коммунизм байгуулжа, газар дэлхэй дээрэ эгээл жаргалтай, үнэн зүб байра байдал тогтоожо байна. Социальна болон политическэ нэгэ байгуулалтын, социализмын, амгалан тайбанай хэрэгэй түлөө хамтын тэмсэлэй бата бэхи һуури дээрэ хани барисаамнай бэхижүүлэгдэнхэй. Манай арадуудай, социалистическэ бүхы лагериин аша туһын тулада хани барисаамнай саг үргэлжэдөө хүгжэжэ байдаг».

Советскэ Союзай, социалистическэ лагериин бүхы оронуудай арадуудтай хамта Польшын арад амгалан тайбан байдалай, шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ ороной гадаадын амгалан тайбан политикые бүхы оронуудай арадууд мэдэржэ, дэмжэжэ байдаг.

Үндэһэ яһатанайнгаа һайндэрые Польшын арад ажалай тон ехэ дэбжэлтын оршон байдалда найрлахань. Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин III съездээр хараалагдаһан экономико болон соёл культураяа хүгжөөн дэбжээхэ долоон жэлэй асари ехэ зорилгонуудые амжалтатай, илалтатайгаар бэелүүлхын түлөө арад зон бүхы оролдолгоёо гаргажа байна. Энэ арюун һайхан зорилгодоо ехэ ехэ амжалтануудые туйлахыень советскэ хүнүүд бүхы сэдьхэлһээ хүсэнэ.

ЖЕНЕВЫН ХЭЛСЭЭНДЭ ХЭН ҺААЛТА ХЭНЭБ

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд Женевэдэ боложо байһан хэлсээгээ дахин үргэлжэлүүлбэ. Энэ хэлсээндэ дэлхэйн арад зон гол анхаралаа хандуулжа, ехээр найдажа байна. Энэ хэлсээн амжалтатайгаар дүүрэжэ, уластүрын хоорондохи шанга байдалые һуларуулха бэзэ, эб найрамдалые улам бэхижүүлхэ бэзэ гэжэ арад зон найдана.

Советскэ Союзай түлөөлэгшэд хэлсээе амжалтатайгаар үнгэргэхын тулада бүхы оролдолгоёо гаргажа байнхай. Германиин асуудалаар али али талада таарамаар шиидхэбэри абхуулхын тулада советскэ делегаци Баруун Берлинэй гурим тухай саг зуурын хэлсээ баталха, бүхы Германиин комитет байгуулха тухай тодорхой дурадхал оруулаа. Теэд баруун гүрэнүүд советскэ дурадхалнуудые ёнотойгоор зүбшэн хэлсэхэһээ хулжана, хоёр талада таарамаар хэлсээ баталхын тулада өөһэдынгөө дурадхал оруулнагүй.

Советско-американска худалдаа наймаанай талаар гүрэнэй департаментын һая гаргаһан мэдүүлгэ хадаа Америкын мэдээжэ зонхилхы бүлэгүүд уласхоорондын түгшүүрилтэй байдалые һуларуулхаяа оролдоногүй гэжэ дахинаа гэршэлбэ. Уластүрын хоорондохи байдалые һуларуулха хэрэгтэ хабаатай асуудалнуудай Женевэдэ хэлсэгдэжэ байтар США СССР-тэй наймаа хэхэ дурагүй, юундэб гэхэдэ тиимэ хүсэлгүй... гэжэ гүрэнэй департамент мэдүүлжэ байха юм. Гүрэнэй департаментын энэ хараа бодол Женевын хэлсээнэй удхатай тааралданагүй, хоорондоо үгээ ойлголсохо хэрэгтэ туһалхаһаа байтагай «хүйтэн дайнай» хурсадалгада нүлөөлнэ гэжэ ТАСС-эй мэдүүлгэ дотор тон зүбөөр тэмдэглэгдэнэ. Женевэдэ Советскэ Союзай дурадхалые буруугаар харуулхаяа, советскэ тодорхой дурадхалнуудые зорюута ондоо удхатай болгохые Америкын гүрэнэй секретарь Гертерэй һэдэжэ байһыень баһал тиимэ зорилготой гэжэ хэлэхэдэ болохо.

Бонной правительство Женевын хэлсээнэй түрүүшын үеынхидэ ходоо советскэ дурадхалнуудта ри харшаар хандана.

Женевын хэлсээнэй үедэ Бонной правительство баруунайнгаа со... нигуудта ходо баалалта, хашал... хэхэеэ оролдожо байдаг. Хэлсээ... һаад ушаруулхын тулада Бонн... лөөлэгшэдөө Женева эльгээгээ һэн һанал түрэнэ.

Һая баруун гурбан гүрэнүү... Бонной правительствын эльгээһэн меморандум тухай хилын саана... хэблэлдэ ехээр бэшэгдэжэ байнха... Германиин асуудалые эбэй ёһо... шиидхэлгэдэ эсэргүүсэжэ байгш... ямар зорилготойб? Тэдэнэр Бер... нэй асуудалые зүблөөнэй хэлсэ... зүйлнүүдһээ гаргаха, бүхы Гер... ниин комитет байгуулха тухай с... ветскэ дурадхалые баталуулхаг... эрилтэ табижа байна. Хэтэржэ е... хэдээ Бонной засагаархид Же... вын хэлсээе тодорхойлогдоо... болзороор зогсоохо дурадх... оруулжа байнхай. Зөөлөөр хэл... юумэ болоо һаа, Аденауэрэй пр... вительство «хэлсээе таһалдуул... һэдэлгэ» гаргажа байна гэжэ А... лиин «Дейли экспресс» газетэ ... һэ баримтатайгаар мэдүүлнэ.

Түүхын һургаалнуудые марта... Аденауэр Гитлерэй мүрөөр зори... ябана, Бонной харша полити... Баруун Германиин дай журээ... шэдтэ, үһөө хяһаа нэхэгшэ... аюултай хойшолонгүүдтай бай... болохо гэжэ Н. С. Хрущев Като... цада болоһон польско-советскэ ... ни барисаанай митинг дээрэ хэл...

Д. БОЧАРОВ.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции редактора — 46-32. зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни — 34-05. сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации — 3 5-14. культуры — 24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н01095. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5010.